

26. Філадельфія	95.80	433.60	144.50	673.90
27. Рочестер	223.80	246.75	42.00	512.55
28. Сіракузи	30.00	91.00	54.00	175.00
29. Трентон	40.80	131.10	12.00	183.90
30. Вашингтон	—	15.00	12.00	27.00
31. Йонкерс	105.00	220.00	88.00	413.00
32. Йонгстовн	—	—	—	—
33. Різні	118.00	262.90	219.50	600.40
Разом	2,75.40	7,452.15	2,522.90	12,700.45

ЗАКОРДОН

Назва станиці	“Готуйсь”	“Юнак”	“Пл. Шлях”	Разом
1. Аргентина	60.00	257.10	88.00	405.10
2. Австралія	518.00	1,354.15	399.70	2,271.85
3. Англія	165.72	118.34	83.57	367.63
4. Німеччина	22.20	65.30	147.44	234.94
5. Різні	17.00	39.00	72.00	128.00
Разом	782.92	1,833.89	790.71	3,407.52

**
*

ЗАМІСТЬ КВІТІВ НА МОГИЛУ

св. п. проф. Зенона Зеленого, почесного члена Пласту в Канаді, склади на Центральний Пластовий Вишкільний Фонд ім. Дрота колишній учень і приятелі Покійного:

Ліда й Ераст Гуцуляки, Канада	\$ 50.00
Володимира та Іван Лучкові, Канада	20.00
Наталка і Мирослав Головаті, Канада	10.00
Олександр Желтвай, Канада	10.00
Мирослава Островська, США	10.00
Таня і Віталій Кейси, США	10.00
Марія Голод, Канада	5.00
Разом	\$115.00
З попереднього списку	285.00
Разом з двох списків	\$400.00

Головна Пластова Булава сердечно дякує за бажання утривалити пам'ять св. п. Зенона Зеленого у житті пластової молоді, а зокрема тих з її рядів, які вишколюватимуться на провідників. Це буде одночасно і плекання ідей, якими жив Покійний.

З М І С Т

РЕДАКЦІЙНА СТАТТЯ

Володимир Соханівський: Якими проблемами повинен займатися “Пластовий Шлях”? 1

МИ І НАШ НАРОД

Дві концепції побудови взаємин між народами 3
Волинська: До подій в Україні 6

“ПЛЕКАЙТЕ МОВУ...”

Т. Горохович: Як прищеплювати любов і пошану до батьківської мови? 9
Климентій Ворушило: У мовних хащах 14

ДО ДЖЕРЕЛ ПЛАСТУ

Лідія Лугова: Спогад про Пласт у Тернополі 17

ОГЛЯДИ І ПОГЛЯДИ

Любомир Онискевич: Карльос Кастанеда і зворот до містики 23
Юрій Лось: Самотнє покоління в кривому дзеркалі 27
Л. О.: “Нові комуни-співжиття в Америці” 30

МИ І НАШЕ ДОВКІЛЛЯ

В. П.: Пласт в американському доквіллі 33
Леся Храплива: Золоті вакації 36
В. Соханівський: Мандрівництво і туризм 38

З ПЛАСТОВОГО ЖИТТЯ

Іван Костюк: ЮМПЗ-1972 очима члена Пласту з далекого Денверу (Репортаж) 43

ВИХОВНІ СПРАВИ ЮНАЦТВА

Мирослав Раковський: Проблема вишколу пластових провідників у США 50
Тоня Горохович: Роля емоцій у розвитку особовости 53
Юрій Даревич: Виховні справи на VI Зборі КУПО 60
Д. Даревич і Ю. Даревич: З'їзд “Скобиного Круга” 62
 Повідомлення
 Датки на пресфонд

БЮЛЕТЕНЬ ГОЛОВНОЇ ПЛАСТОВОЇ БУЛАВИ

ПЛАСТОВИЙ ШЛЯХ

ОРГАН
ПЛАСТОВОЇ ДУМКИ

Ч. 2 (37)

ТОРОНТО

1973

ПЛАСТОВИЙ ШЛЯХ
Видає Головна Пластова Булава

PLASTOVY SHLIAKH
Виходить щотри місяці

Квітень-червень 1973

Ч. 2 (37)

April-June 1973

АДРЕСА РЕДАКЦІЇ І АДМІНІСТРАЦІЇ:

Plastovy Shliakh Magazine
2445-A Bloor St. W., Toronto, Ont., Canada — M6S 1P7

РЕДАКЦИНА КОЛЕГІЯ

Редагус Колегія. Члени Редакційної Колегії: Леонід Бачинський, Осип Бойчук, Роксоляна Гарасимів, Ярослав Гарасимів, Тоня Горохович, Теодор Данилів, Володимир Дозорський, Анна Коренець, Олександр Луцький, Атанас Мілянч, Лариса Онишкевич, Петро Саварин, Теодосій Самотулка, Микола Світуха, Володимир Соханівський, Данило Струк, Омелян Тарнавський і Атанас Фіголь.

Мовний редактор: пл. сен. Іван Манастирський.

ЗМІСТ

надрукований на 3-ій сторінці обкладинки.

Статті підписані прізвищем, псевдонімом або ініціалами автора виводять погляди автора, які не завжди збігаються з думками редакції чи пластового проводу. Редакція застерігає собі право справляти мову, як теж часом скорочувати незамовлені надіслані статті та відсилати авторам до зміни ті листи чи дописи, які — на думку редакції — могли б бути для когось образливі.

Річна передплата від 1 січня 1972 р.: США і Канада: \$6.00, Австралія: \$4.00 австр., Австрія: 100 шіл., Аргентина: 10 нових пезів, Бразилія: 200 кр., Бельгія: 150 бел. фр., Великобританія: 1.25 фунта, Німеччина: 12.50 нім. мар., Франція: 15 фр., Швейцарія: 15 шв. фр. **Ціна одного числа у США і Канаді — \$1.50.**

PLASTOVY SHLIAKH — a Ukrainian Quarterly Magazine,
published by PLAST — Ukrainian Youth Ass'n,
2445-A Bloor St. W., Toronto, Ont., Canada — M6S 1P7

Printed by:

Kiev Printers Ltd., 860 Richmond Street West, Toronto, Ontario, M6J 1C9, Canada

ПЛАСТОВИЙ ШЛЯХ

ОРГАН ПЛАСТОВОЇ ДУМКИ

Торонто — Канада

Ч. 2 (37)

квітень-червень 1973

Редакційна стаття

ЯКИМИ ПРОБЛЕМАМИ ПОВИНЕН ЗАЙМАТИСЯ “ПЛАСТОВИЙ ШЛЯХ”?

На обкладинці нашого журналу написано: “Пластовий Шлях” — орган пластової думки. Я не пам’ятаю, чи ми вже колинебудь дискутували і визначили поняття “пластова думка”. Уважаю, що ми повинні зосередитися над цією справою, щоб знати, про що говоримо. Це також допоможе Редакції підбирати та плянувати матеріал до журналу.

На нашу думку, “іти пластовим шляхом” не однозначне з тим, щоб творити ще одне нове, хай і позитивне, гетто української спільноти. Ми ж маємо їх досить. Думаємо, що співосновники та ідеологи Пласту мусли керуватися чимсь іншим, куди захопливішим і конструктивішим, ніж творити окреме середовище всередині спільноти. Основники Пласту знали наше історичне минуле, розуміли сучасність, наші хиби — фанатичну зрізничкованість та брак співзвучних державно-творчих акцій унутрі широких мас. Вони могли порівнювати загальний стан і потенціал українства з іншими державницькими народами. У зв’язку з тим у них зродилася думка будувати українську державність, починаючи від формування духовости молоді з дитячого віку за певними випробованими

та успішними методами. В основі світогляду пластового виховання є плекання релігійности, патріотизму та правопорядку.

Коли б ми, як національна спільнота на еміграції, розуміли й відчували вагу вірности Богові й Україні у нашому житті, ми б напевне мали вже завершення наших двох головних Церков, — католицької і православної, їхніми найвищими формами — патріярхатами, ми б не мали тих усіх маловажних, але загрозливих явищ у нашому житті, що стоять на перешкоді у реалізації наших плянів та ідей. Вірність Україні вимагає від нас щоденних дрібних зусиль, от хоч би на те, щоб ми визнали один усеукраїнський політичний провід та могли йому допомогти реалізувати ті всі акції, які слід нам проводити в імені України, перебуваючи у вільному світі.

Коли б ми практикували християнську любов ближнього послідовно у щоденному житті, ми могли б здобути для себе прихильність наших співгромадян. Вони відповідно оцінювали б нас, а з тим почували б моральне зобов'язання супроти цілого нашого народу, принаймні мати добру опінію про нас як народ. Такі ситуації відомі нам, бо 25 років тому жидівська діаспора змогла здобути й утримати свою державність, прихилити собі публічну опінію.

Без такого підходу до проблем української діаспори не можна надіятися її довгого існування як національної спільноти, без такого розуміння основ українського виховання не можна вщепити молоді національної гордості та державницького духа, тієї свідомості, що майбутнім українським поколінням неможливо зійти з цього шляху, що може цілим поколінням доведеться змагатися ще за здійснення ідеалу української державности. Тому то в основі діяльності Пласту його основник поставив три найсуттєвіші ідеали: вірність Богові й Україні, активна любов ближнього і обов'язок користися пластовому прововоді. Ці піляри пластової ідеології універсальні, вселюдські, а одночасно й специфічно українські. Тож можна ствердити, що "пластова думка" — це й є специфічна цілеспрямована філософія життя одиниць і групи в державнотворчому напрямі. Цей факт дає нам можливість забирати активно голос та висловлювати свої мислі про все творче, що відноситься до справи української державности в усіх засягах чи ділянках. А це широкі-широкі рамки і на-

прямні, про які ми мусимо думати, їх вивчати, досліджувати, на основі їх творити і діяти.

Тому ми бажали б відкрити дискусію на саме цю тему, спонукати наших читачів призадуматися над особливостями "пластової думки" і дії. Це збагатить наш світогляд, може поживавити активність та співпрацю читачів "П. Ш." із його редакцією.

В. Соханівський

МИ І НАШ НАРОД

ДВІ КОНЦЕПЦІЇ ПОБУДОВИ ВЗАЄМИН МІЖ НАРОДАМИ

Ідея гуманности, дружби між народами, їх права на самостійність віддавна була в осередку української політичної думки. Українська Центральна Рада, виконуючи квітневу постанову Українського Національного Конгресу про потребу нав'язання зв'язків з народами Росії на федеративних основах, скликала 21-28 вересня 1917 року т. зв. "З'їзд народів".

У з'їзді брали участь татари, грузини, латиші, литовці, євреї, білоруси, естонці, молдавани, донські козаки і союз козацьких військ бурятів, був також представник Тимчасового уряду М. Славинський. Наради з'їзду тривали 8 днів; вони були справжнім святом братерського єднання згаданих народів. Почесний голова з'їзду — Михайло Грушевський говорив: "Ми заклали вже перший камінь храму волі народів!" Бож метою цього з'їзду було перебудувати демократичну Росію на федеративних принципах, продовжуючи традицію Кирило-Методіївського Братства. Це був вияв політичної думки керівників УЦРади створити можливості національного, політичного, культурного і соціального розвитку для усіх народів, тоді коли Тимчасовий уряд у Петербурзі під проводом Леніна протиставився навіть вимогам автономії для неросіян, обіцюю-

чи народам “самовизначення аж до відділення”, але у майбутньому. Сьогодні народам цим грозить насильство, асиміляція, геноцид.

У висліді нарад “З’їзду народів” під проводом УЦРади, схвалено, що Росія повинна бути федеративною демократичною республікою. Постанови у висліді дискусій на цьому з’їзді чітко підкреслюють позитиви федеративного устрою з широкою участю громадян у державнім житті, підпорядкування життя народів законодавчим, а не адміністративним способам правління. Постанови з’їзду забезпечують повну свободу й автономію у всіх ділянках життя усім членам федерації. Таким національностям як євреї, що не мають своєї національної території, надано право мати екстериторіяльно-персональну автономію. Ряд постанов відносився до офіційної загальнодержавної російської мови, обмежуючи її до певних загальних ділянок, а виєлімінуючи із шкільництва, судівництва, церкви тощо.

Обрано “Раду Народів”, головою її став Михайло Грушевський. Рада Народів видавала журнал, популяризуючи ідею федерації народів Росії, яку мріяли згодом поширити на Європу та на весь світ.

Воєнні лихоліття розбили “Раду Народів”. Але ідея братерства між народами, хоча так жорстоко понівечена в СРСР, живе і житиме в серцях народів, до неї завжди звертатимуться “світліші розуми людства”.

Про неї багато теорій і гарних слів у советській літературі, але росіяни, комуністи, чи емігранти, ще й досі, мабуть, неспроможні думати про здорову розв’язку національних взаємин, побудованих на справжній рівності, справедливості та дружбі. Багато з них ще й у нашому часі застерігають собі право вирішувати котрий з народів має право бути самостійним. Їхня філософія влади не може відірватися від політики диктатури і поневолення. Мислення їх пов’язане із диктатурою, їм неможливо подумати про те, що суспільство може функціонувати без директив партії. У теорії вони називають злочинним насильство над націями; проте самі не уважають, що безглузде і тупе керівництво партії у всіх галузях життя — це “ідеальна” форма правління. Хто проти неї виступає, того висилають у концентраційні табори і божевільні. Комуністична педагогіка прямує до того, щоб виховати людину в

“гармонії з її оточенням”, тобто сприяти асиміляції, бо оточення в СРСР скрізь російськомовне. Ось найсвіжіший приклад: з Київського університету надходять до учителів української мови в Канаді різні інформації про курс української мови у Києві російською мовою.

Ідея згаданого “З’їзду Народів” різко відбиває дух взаємопошани між народами, щиро визнає їх право на самостійність, вона так чітко заперечує воюючий російський великодержавний шовінізм, що дуже доцільно познайомити з подією самого з’їзду у його 55-річчя якнайширший загал громадянства, а зокрема молодь.

За “Сучасністю”

Про З’їзд Народів в 1917 році нема згадок в офіційній радянській історіографії. На еміграції збереглася книга Павла Христюка (члена Української Центральної Ради, що перебував у Відні, повернувся в Україну і був жертвою терору в 30-их роках) “Замітки і матеріали до історії української революції 1917-1920 р.”, Відень, 1921 р. Ці матеріали використала “Сучасність” у статті “З’їзд поневолених народів у Києві”, число 9 (141), 1972.

Редакція

Дух цієї боротьби овіває націю і нас, застину її, що перебуває на гужині та згідно із законами розподілу національних сил працює в організній єдності з нею для звільнення Батьківщини.

Ми надто живо відгуваємо цей дух боротьби, щоб перейти до порядку над засобами найдоцільнішими для успішного її закінчення; ми занадто шануємо ціну крові, яку пролили наші незабутні і яка безперестанку до наших днів летиться в Україні, щоб не схилилися перед їх могилами і додержали тих заповітів, що їх вони перед своєю смертю або фактом самої смерті — найбільшій жертви для батьківщини — переказали нам.

СИМОН ПЕТЛЮРА

ДО ПОДІЙ В УКРАЇНІ ЗАГРОЗЛИВЕ ВТРАЧАННЯ СУБСТАНЦІЇ

За повідомленням Центрального статистичного управління при Раді Міністрів СРСР (дивись "Радянська Україна" ч. 87 від 17. 4. 1971) в СРСР — 40.7 млн українців, а в УРСР було населення, за національністю, у тисяч і відсотках:

Націонал.	1959	%	1970	%
українці	32.158	76.8	35.284	74.9
росіяни	7.091	16.9	9.126	19.4
жиди	840	2.0	777	1.6
білоруси	291	0.7	385	0.8
поляки	363	0.9	295	0.6
молдавани	242	0.6	266	0.6
болгари	219	0.5	234	0.5
інші націон.	665	1.6	758	1.5
Усіх	41.869	100.0	47.126	100.0

Упродовж 11-ох років кількість українців збільшилася в Україні на 3,126,000 осіб, а кількість росіян на 2 мільйони 35 тисяч осіб. Чи в історії колинебудь і денебудь було таке, щоб упродовж трохи понад однієї декади так незначно зросло етнічне населення в такій різючій диспропорції до напливу чужинців? 1970 року перепис нараховував в СРСР — 40,753,000 українців; в Україні — 35,284,000. Таким чином, за балансом, поза межами України перебувало в рамках СРСР в січні 1970 року — 5,469,000 українців. Де вони?

Статистичне центральне управління СРСР подає наступні цифри: в Російській СФСР — 3,346,000; в Білорусії — 191 тисяча; в Узбекістані — 115 т.; у Казахстані — 756 т.; у Грузії — 50 т.; у Литві — 18 т.; у Молдавії — 507 т.; у Латвії — 53 т.; у Киргизії — 120 т.; у Таджикистані — 32 т.; у Туркменії — 35 т.; в Естонії — 28 тисяч.

З цієї статистики виходить, що етнічного українського елементу вдвоє меншало, як прибувало в Україну росіян, тобто — значно більше українців з України вибуло, ніж росіян в Україну прибуло або в Україні їх народилось; це значить, що відсоток росіян в Україні збільшується за ціну русифікації. За 11 років дефіцит у користь решти СРСР, головно Росії, становив кругло 3. млн. 500 тисяч осіб.

Виїзд українців до інших країн — це негативне явище. Українці в цих країнах небажаний елемент, напливовий, колонізаторський, непрошений. Чого мали б шукати 756 тисяч українців у Казахстані або 53 тисячі в Латвії, аж 120 тисяч в Киргизії чи 50 тисяч у Грузії? Прибувають вони сюди як партійці, представники влади. Тому й ототожнюють їх місцеві люди з режимом. Тяжко думати, щоб вони самі у цих країнах солідаризувалися із місцевим населенням.

Така політика приносить Україні велику шкоду. По-перше тому, що розпоршує українців по цілому ССРСР; перебуваючи поза Україною, вони швидше асимілюються, а це позбавляє Україну природного біологічного приросту населення. З другого боку, такий стан викликає в інших народів антипатії до українців, ці народи вважають їх зайдами, апаратниками, а почуття антипатії до окремих представників народу покривається згодом з ворожістю до цілого народу.

Приглянувшись статистиці, ми бачимо, що майже п'ять з половиною мільйонів українців проживає поза Україною. Ми знаємо, що, живучи у діаспорі ССРСР, українці позбавлені своїх установ, преси, шкіл, свого середовища, яке б могло їх єднати та забезпечувало б їх національне самозберігання. Хіба кожному ясно, що русифікація їх неминуча, коли й на самій території України українське населення підлягає постійному та з кожним роком зростаючому тискові русифікації.

Статистичні дані унаглядують неймовірний спад біологічного приросту українців. Українське населення в Україні, замість збільшуватись, відсотково постійно зменшується, а загальний приріст мешканців України — це наплив росіян. Хіба кожному ясно, що явище це тим більш загрозливе, що поруч з ним проходять в Україні ще такі явища, як урбанізація та індустріялізація, які, не зважаючи на позитиви, приносять Україні глибокі рани. Втрата української національної субстанції на Рідних Землях вказує на поступовий, керований продуманими заходами, загрозливий процес. Мабуть, тому режим потребував понад 15 місяців, щоб проголосити, у зведенні, підсумки перепису населення, який відбувся 15 січня 1970 року, а інформації про вислід з нього подані щойно 17 квітня 1971 року. Висліди ці надто різючі.

Тому й у своїй поемі "Вертеп" Грицько Чубай висловив стільки болючих, гострих протестів проти сучасної цивіліза-

ції, у якій “правда топиться в брехні” і “усе мовчить, як треба крику”, у якій “пустота безмірна, щогодинна вже цілий світ береться осягти”. У нашій цивілізації, як у вертепі, — пише поет, — “найважче залишитися собою”. “Не бути ні актором, ні сүфлером, ні лялькою”, а вміти “з лицем відкритим твердо йти на кін”, — такий осуд духового клімату, в якому живе поет.

Наведені в горі статистичні дані про популяційні процеси в Україні — це кожному очевидна правда! А їм подібних в Україні багато! Але Г. Чубай боїться найбільше навіть не цієї болючої правди щодо України, але того, що світ такий байдужий що така наша цивілізація, бо вона призвела до того, що Землю населює “силенна сила ходячих шлунків — п’ющих і жуючих, які лише жують, лише ковтають і більш нічого”. Ігор Калинець цю “байдужість до вогню” в людей називає найбільшим гріхом. Хочеться повторити за Довженком (тільки він писав це про свою матір): які ми щасливі, що в нас існують поети і письменники, які “лукаво не глаголять” і які “не набрали в рот води”, але вони самі готові йти на хресну дорогу, хочаби облегшити її своїм друзям, своєю відвагою боронити правду і справедливість.

У своїй праці “Інтернаціоналізм чи русифікація” Іван Дзюба наводить факт, що 23-24% українських дівчат по селах не мають змоги одружитися через вивіз молоді чоловічої статі. Природній приріст українців, який був найвищий до революції у цілій Європі, тепер один з найнижчих.

Асиміляція — це не просто викрадання з народу певної суми людей. Асиміляція є розбиттям традиційних структур — процес далеко не механічний. Скорше, це тонка хемізга реакція, в результаті якої з нації видаляють отой цемент, скріплюючий елемент, завдяки якому вона тримається в купі як нація. Хай від нації залишиться десята частина — але з повноцінною духовістю — це ще не фатально. Із шматозга повноцінної вербової гілогки і виросте цілий вербовий гай.

Валентин Мороз: Хроніка опору

„Плекайте мову...“

Т. Горохович

ЯК ПРИЩЕПЛЮШАТИ ЛЮБОВ І ПОШАНУ ДО БАТЬКІВСЬКОЇ МОВИ?

*Ненаже наш Дніпро широкий
Слова його лились, текли
І в серце падали глибоко...*

(Т. Шевченко)

Необхідність знання рідної мови для гармонійного формування особовості дитини, а з тим для успішного національного виховання ми старалися довести у статті “Важливість рідної мови у розвиткові та вихованні дитини” (ПШ ч. 1 (36), 1973). Ми згадували, що в немовлячому віці кожне слово матері, його мелодія закарбовується в душі дитини. Цей дивний витвір людини, це одне з найвидатніших чудес — слово, як дорогоцінна намистинка на величезному разку нашої пребагатої мови, різьбить психіку дитини. Тому так треба звертати увагу на красу слова, яким звертаємося до немовляти, співаючи йому колісанки, бо таким чином відкриваємо йому багате джерело нашої культури.

Дім і родина

Щоб рідна мова мала ґрунт і поживу та не втрачала пахощів рідної культури, вона повинна знаходити в родинному житті якнайпильнішу дбайливість і пошану. Засади “наша хата — то наша рідна мова” треба свято берегти. Плекання розговірної української мови повинно стати законом для тих, хто хоче виховати своїх дітей українцями. Ні за яких обставин батьки не можуть розмовляти із своїми дітьми дома чи поза ним чужою мовою, бо в дітей тоді тратиться чіткість у розумінні, котра мова їх рідна, інтимна. Малий дошкільник Юрчик, який виростає у такому домі, відразу зареагував на

англійську мову Ст. Клавса, кажучи йому: “Я подарунка від тебе не хочу, бо ти не наш Святий Миколай”.

Нерозумно і шкідливо для виховання дітей практикувати двомовність у хаті чи толерувати розмову дітей поміж собою чужою мовою. Це вводить хаос у поняття дітей, яка їхня батьківська мова, це дегенерує національну свідомість, утверджує дітей у переконанні, що українська мова неповноцінна, у них зроджується почуття соціальної і культурної нерівності, а у висліді це веде й до інтелектуальної неповноцінності.

Загально відомо, що зберігання традицій релігійних свят з усіма ритуалами, святкування національних свят та з їх нагоди використання поезій, інших форм живого слова, втягування дітей у розмову із старшими, формує їх національну психіку.

Особливе місце в культурі рідної мови та у вихованні взагалі мають розмови батьків з дітьми на різні теми, що вимагають правильного наświetлення. Це впливає на скріплення духового зв'язку дітей з батьками, забезпечує переємництво ідей, а разом з тим впливає на поглиблення знання мови, забезпечує їй належне місце в душі дитини.

Всі ми, напевне, часто згадуємо ті незабутні моменти, коли хтось із наших батьків чи дідусь або бабуня розповідали нам казки, історії з життя членів родини, про їх минуле, сучасне і майбутнє, про буття і культуру нашого народу. Нас в'яжуть з українством і рідним домом чари української казки, почуті в дитячому віці, святкування релігійних свят за українськими традиціями. Вони збуджували в нас радість, коли своєю поведінкою ми дорівнювали поведінці героїв з цих казок, смуток, коли наша поведінка не була позитивною.

Голосне читання в родинному колі, спів, перебування дітей з батьками в природі при спільній праці чи на відпочинку, спільні переживання смутків та радощів родинного і громадського життя — все це дає багато нагод для плекання мови.

Щонедільні виїзди батьків влітку в природу не можна марно прогайнувати. Їзда автом — це прекрасна нагода для гуртового співу. У пісні діти легко вивчають слова, підпадають чарові мелодії, поетичних висловів. Діти незвичайно вразливі на явища в природі, на їх красу. Ось вранці вони побачили

квіти в краплях ранньої роси. В росі відбиваються проміння сонця. Дітей треба захопити намалювати квітку чи травинку з краплями роси. Звернути увагу їх на те, що одна росинка на травині — це буква “Р”. Це й самі діти зауважать, коли їх навести на це. Скільки радості буде їм з такого спостереження і як легко дитині запам'ятати при тому вигляд букви “Р”. Подібність і порівняння чогось із навчального предмету українознавства з явищами у природі збуджує фантазію, спонукує їх вбирати її у форму слова.

Ось на оселі випав град на зелену траву. Діти звернули увагу на виняткове явище, воно зворушило їх. Тоді треба їм запропонувати висловитись про цю подію, записати її. Мабуть, Надійка запише: “Білі градинки в зеленій траві”, а Соня скаже — “Хмара розсипала на траві град”, Петрик зауважить — “Грім висипав білі градинки”.

Коли діти побачать поле, засіяне квітучою конюшиною, запропонуємо їм його намалювати, а згодом малюнок підписати. Таля може намалює над конюшинкою бджілку і підпише: “Бзичить бджілка над конюшиною”, Олесь намалює розквітле поле і підпише: “Зацвіла конюшинка, зраділо сонечко”. Із перебування дітей у полі з дозріваючим збіжжям з'являться інші переживання: “Золоте море поплило далеко-далеко”, інша дитина може скаже: “Колоски щось шепочуть собі до вушок”. Під впливом зворушення красою природи діти старатимуться передати це своє зворушення словами. А від того вони вдумливі, творчі, їх мислення стає емоціонально насичене, прагне виявитися словами. Таким робом дитина розвиває своє думання, свою мову. Мистецьке бачення світу сприяє розвиткові духовости, щастю творчого себевиявлення в мові, у малюнку.

Тоді, коли дитина дошкільного віку під впливом зворушення красою природи творитиме окремі слова, речення, шкільні діти зможуть уже складати цілі казки, оповідання.

Близьке співжиття батьків з дітьми дає їм завжди нагоду підмічувати такі моменти, в яких можна спонукувати дітей збагачувати своє знання та вичуття мови.

Голосне читання в колі родини має своє велике значення в розвитку мови. Слухаючи голосного читання української клясики, в тексті якої чудові звороти, описи природи, психологічні спостереження, дитина збагачує свою уяву поняттями

про добро і зло, про великі життєві істини, принципи, вона вчиться міряти свої власні вчинки тими засадами, про які була мова в книжках. А при цьому яка ж особлива нагода збагачувати словник, засвоювати знання граматики, фоніки, епіки та інших особливостей мови. Яюсь 6-річна Ганнуся, прислухуючись розмові старших при столі, почула слово “джерело”. Вона з радістю вигукнула: “І я знаю, що це джерело!” Дорослі звернули свою увагу на дитину. Ганнуся принесла читанку і продемонструвала своє вміння читати, вона знала пояснення до ще кількох поетичних слів, що їх засвоїла у школі. Яка ж вона була щаслива тоді!

Велике значення в розвитку мови має також самостійне читання книжок серед дітей. У літературі зустрінуться діти з великим багатством образів, поетичних висловів, звернуть увагу на незнані їм слова, вчуватимуться у правильні граматичні і лексичні звороти, засвоюватимуть правильну будову речень, пізнаватимуть своєрідний український спосіб словесного вираження, “мистецтво пластичного зображення через слово”. Читаючи клясику, молодь вибуває із своєї української мови висловів, які засмічують нашу мову, тих трафаретних висловів, які збіднюють мову та послаблюють її вартість і красу.

Коли в дитини буде зацікавлення до книжки, треба допильнувати відповідного добирання книжок. Самостійне і систематичне читання українських книжок — це передумова засвоєння літературної мови. Очевидно, — любов до книжки треба плекати з немовлячого віку. Немовля радо слухає платівки з дитячими піснями, оглядає кольорові малюнки з дитячою тематикою, малює кольоровими олівцями. Тому треба декорувати дитячу кімнату українськими картинами-ілюстраціями з життя дітей, гарними краєвидами, треба мати терпеливість разом з дитиною слухати багато разів однієї і тієї ж самої платівки, не жалувати дитині паперу та олівців для малювання, бо все це формує її національну психіку. Дитина, яка виростала до шкільного віку в такому домі, легко навчиться української грамоти, а потім самостійно читатиме українські книжки.

Грамоти треба вчити перше по-українському, чи принаймні одночасно з англійською (науково доказано, що без найменшої шкоди дитина може вивчати дві і більше мов одно-

часно). За психологічним законом та мова займе в житті перше місце, тобто стане її рідною, яка пустить сильніше коріння в її душу. Такою мовою дитина буде висловлювати свої думки, бажання і почування.

Співпраця із школою, учителями — це необхідна передумова того, щоб дитина набула українську освіту. Часу на навчання в українській школі мало. Тому школу доповнювати повинен дім. Домашні завдання, читання обов'язкової лектури, правильне відвідування школи, активна участь дитини у позанавчальному житті школи — всього цього мають пильнувати батьки. А українська освіта — це володіння мовою, а згодом засвоєння знання із предметів українознавства.

Повага до українознавчої освіти в дітей залежить у першу чергу від ставлення до неї батьків. Коли батьки закінчують свій обов'язок на тому, що “намовлять” дітей ходити до школи, заплатять за навчання, то того ще не досить. Успіх навчання вимагає тісної співпраці батьків із дітьми. Є серед наших батьків такі запопадливі щодо української освіти своїх дітей, що цілими роками оплачують приватні додаткові лекції. Є цілі гурти таких батьків, що перед кінцевим іспитом в українознавчих школах організують приватне навчання, щоб діти належно підготувались до такого іспиту. Вони не жалують ні грошей, ні енергії, щоб уможливити дітям набуття знання про Україну. Але і на цьому вони не зупиняються. Плянують організувати продовження контакту своїх дітей з українознавчими дисциплінами в літературних чи історичних та культурно-освітніх гуртках при школі. Це повинно стати загальним явищем принаймні в тих осередках діаспори, де є більша кількість українців.

Таке наставлення до української освіти в батьків збільшує повагу в них і до самої справи українознавства. Від батьків і діти набирають поваги і запалу до кращого засвоєння української мови. Додаткове навчання у рідній школі, добровільно взятий на себе обов'язок учить ідеалізму, патріотизму, а це і є емоційний та інтелектуальний ґрунт, на якому розцвітає українська мова серед молоді; нею вона пише поезії, прозу, користується нею в публічному житті, набуває ті духові вартості, які надають нашій молоді українське обличчя.

Українська мова не зможе закоренитися в такій хаті, яка не створює родючого ґрунту й сприятливої атмосфери

для росту національної свідомости. У хаті, де нема притулку для українського мистецтва, де не зберігаються традиції, де нема української бібліотеки, преси, де нема розмови про потреби громадського життя, про українські проблеми, у такій хаті дитина не матиме ґрунту, щоб засвоїти українську мову, щоб вона стала її інтимною мовою, мовою молитви, мислення, вислову почувань.

У черговій гутірці розглянемо засоби плекання любови до батьківської мови у школі.

У МОВНИХ ХАЩАХ

До мовної дискусії, що йде на сторінках “Пластового Шляху” вже від літа Вожого 1971, поставлюся сумарно: “візьму стан” (як казав Драгоманів) до деяких справ, що їх заторкнули різні учасники цієї розмови.

У першій частині заговорю про найсуттєвіше, а подробиці зіпхну до другої, що нижче: кого нудить, хай не читає.

I.

Дві українські мови (ПШ 1972, ч. 3, с. 16, ч. 4, с. 63), які все віддаляються, так що “за 100 років говоритимемо мовою незрозумілою на Україні”.

Що за песимізм! За сто літ також діяспорі бути відгородженою і відчуженою політично від предківської землі?

Крім цього, живемо в добі масових засобів сповіщення, що проникають усюди. Тому не може вже повторитися історія афріканас (відділення через ізоляцію).

Між Сходом і Заходом — цю проблему зачеплено в ПШ 1972, ч. 3, с. 19. Інакша назва її: “Між росіянізмами¹ і полонізмами”² Інколи

¹ Цей термін викликав полеміку в ПШ 1972, ч. 3, с. 13 і 17. Безумовно кращий він за русизм. Адже ж наша мова руська, тому безглуздо говорити про якісь “русизми” в ній. Швидше вже українізм в росіян можна було б назвати русизмами, бо первісно (в X ст.) “Руська земля” охоплювала тільки три українські князівства. Дехто серед нас узагалі безрозумно сахається нашої руськості, таким побитом оддаючи без бою (“воковером”) чужим найбільші сторінки нашої історії.

² Завважмо, що впливи польської і російської мов явно применшено в викладі про різні спосудження в ПШ 1972, ч. 2, с. 14-17.

сором тобі за це і боїся, чи взагалі є щонебудь українське в українській мові (крім кількох десятків таких, здебільшого східняцьких, слів, як **баритися**, **глючик**, **бентежитися**, **вантажити**, причому деякі з них доволі недавно від когось узяті та своєрідно, неповторно по-українськи перекручені).

Тепер скажу річ непопулярну: з обох головних впливів (добродійко мовна редакторко, залишіть оце у-; я Голоскевича також знаю, але маю й свій погляд) польський був більш нищівний. Він бо став розкидувати нашу мову на три віки раніш. Він призвів до того, що в ХУІ-ХУІІ ст. освічені українці стали мовними каліками. Він майже зовсім відрізав українщину від традицій княжої доби, так що нині ми ледве можемо розуміти тогочасне письменство. Дійшло до того, що здається воно нам часом... російське, бо російська мова краще зберегла київську спадщину.

Російський вплив більш поверховний. Освічений українець легко відсіює російське від українського. Інакше з полонізмами: сьогодні попросту важко сторінку написати, щоб не вжити кількох таких, що їх і замінити нічим.

І грішать ними всі: галичани через інертію, великоукраїнці — в обороні перед росіянізмами і через несвідомість, що слова ніби “староукраїнські” — це часто-густо звичайнісінький польський бур’ян. Напр., вже майже зареклися — разом із І. Івахнюком, ПШ 1972, ч. 3, с. 14 — справді українського **числити** — ну і хай собі збіжного з російським! — і все тільки **рахують** або **лічать**, цебто по-польськи “**рахуйов**” і “**лічов**”, та ще й по-німецьки **rechnen**. Якщо галичани через свій консерватизм, прикметний узагалі окраїнам, і через оборонну реакцію проти полонізму зберегли старе руське **числити**, то хвала їм за це хай буде, а не огида.

Тут, до речі, нагадати слова Б. Романенчука з “Америки” (12.ІХ. 1972): “В нас (...) прийнявся звичай відрікатися своїх рідних слів, якщо вони вживані в московській мові, або важати москалізмами, недопускальними до ужитку в українській мові, якщо вони з’явилися й уживалися тільки в Галичині, начебто теж під впливом москвофільським.

Таким чином критерієм вживання або невживання якогось непевного слова стала для нас московська мова, і якщо якесь слово, вислів або форма вживається і в московській мові або “пахне” москалізмом, то ми від нього втікаємо, як чорт від ладану, виправдуючись різними теоріями, що тільки збіднюють нашу мову.”

Таке відречення від своєї ж минувшини бачу у твердженні, що, мовляв, **Афіни** “не прийшли природно в українську мову, а є вислідом насильної русифікації”. Ми культурно візантіїці, а не латинці, і з цього випливає наша тисячелітня традиція Федорів, Хом, Матвіїв, Панасів, Зиновіїв, Ірин, а не Теодорів, Томашів, Матеушів, Атаназих, Зенобіюшів та Ірен, як у латинників-поляків, приміром.

II

Один із дискутантів до ладу написав: "Починати нам треба від себе самих ("Лікарю, вилікуйся сам!")", але лікарі ще не вилікувались, бо подибуємо в них, наприклад:

при зайняттю — діалектизм, має бути **при занятті** або **зайнятті**;

болонс — також діалектизм, літературно **болоння**;

що допіро говорити — полонізм, треба: **а що вже говорити**;

хибне вживання слова поготів, нп. "Мову творить життя, тобто люди, **поготів література**" (тут треба: "а ще більше"); правильно можна цього слова вжити на кінці підрядного члена речення, нп. "Мої батьки слабо говорять по-українськи, а я й **поготів**".

У статті "Скарби рідної мови (ПШ 1972, ч. 2) багато неточностей. Про всі задовго писати, тому вкажу тільки деякі.

Годі сказати, що нема в нас слів, засягнених у литвинів та волохів (молдаван і румунів). Від перших спосуджено такі рільничі слова, як **стирга**, **клуна**, **жлукто**, **пакля**, а від других — **верховинсько-пастирські**, прим., **царина**, **трембіга**, **флюяра**, **бриндза**, **плачинда**, **мамалига**, **малай**.

Отаман не тюрського, а німецького походження (із того ж слова, що **гетьман**), а нібито тюрське **отава** — чисто слов'янське утворення у значенні 'тучення, тучна рослина', споріднене з **тити** 'товстіти', як **обава** 'загайка, буття десь задовго' з лемківським **быти** 'бути'.

Климентій Ворущило

Тут скажу ще одне непопулярне: більшовики, завертаючи нас, образно кажучи, від **Атен** до **Афін**, спасли нас од нерозсудливого відмовлення від руської предківщини. Хай політичне озлоблення не закриває нам очей на цей факт.

Втручатись чи облишити? — на цю дилему знаходимо відповідь "облишити" ("говоримо так, як вміємо") в ПШ 1972, ч. 3, с. 19. Виходить, що треба погодитись навіть із чимось таким, як "взяв гамер і пофіксував фенс", бо, мовляв, це "збагатить наш загальний лексикон". Ніяк не второпую, чим тут збагачено нормальне українське "взяв молоток і полагодив тин (пліт, огорожу)"? І чи українець із неангломовної країни втямив би такі фікси-фенси?

А як втручатись, то як? Найздоровіша тут думка, висловлена в ПШ 1972, ч. 3, с. 16: наслідувати живу мову України, "але з певною дозою скептицизму". Виринає проблема виконання бур'яну і поліпшування. Влучно запропоновано (там таки, с. 17) пластову комісію мови до перевидання словарів, підручників і т. і. Я додав би думку: вести постійний відділ аналізу мовних огріхів, порад у відповідь на листи та творчих полемік. Згодом плід обміну думками можна було б видати книжкою, зладженою в словарному порядку.

До джерел Пласту

Лідія Лугова

СПОГАД ПРО ПЛАСТ У ТЕРНОПОЛІ

Тернопіль — столиця Поділля, місто-казка моїх юних незабутніх літ... У цьому місті я виросла, тут мій батько був катехитом виділових шкіл і сотрудником о. Володимира Громницького. У цьому місті я ходила до школи, пізнавала життя і людей. У Тернополі при кінці 1923 року мої батьки вписали мене до дівочої гімназії Рідної Школи. У цій школі я стала членкою 32-го Куреня УПУ-ок ім. Олени Пчілки.

Пластовий Улад у Тернополі постав заходом молоденької гімназистки, учениці V кляси, екстерністки державної гімназії — Євгенії Флисак-Янківської.

Вона під час літніх ферій перебувала в Золочеві, там познайомилася з Пластом, а коли прибула до Тернополя, почала організувати пластові гуртки і в Тернополі. На перші ширші сходи́ни прибув Іван Коропецький із Золочева. На цих сходи́нах створився перший пластовий гурток у Тернополі. До нього належали екстерністки хлоп'ячої гімназії та семінаристтки. Одні з перших були: Євгенія Флисак-Янківська із сестрою Володимирою, Стефа Трояк-Дзядів, Галя і Оксана Сидорак, (†) Ірина Крохмалюк, Лідія і Нуся Мриц, Марійка і Ляля Боднар, Стефа Гнівчинська, Нуся Чемеринська, Надя і Галя Топольницькі та інші. Першим опікуном цього гуртка був учитель тіловиховання Теофіль Остап'юк. Першою полковницею (курінною) була Галя Сидорак. Коли ж рідня Сидораків виїхала в УРСР, полковницею стала Євгенія Флисак. Закуплено книжки "Життя в Пласті" О. Тисовського. Учасниці першого гуртка в Тернополі самостійно приготувалися до першої пластової проби. Першу пластову присягу приймав від них Іван Коропецький. Цей ідейний, життєрадісний пластун давно не живе, його замучили більшовики в Золочеві.

Коли пластунками стало більше учениць гімназії Рідної Школи, тоді Верховна Пластова Команда іменувала директора цієї школи, енергійного та рішучого колишнього отамана УСС-ів д-ра Никифора Гірняка, опікуном Пласту в Тернополі, а одночасно зв'язковим подільської округи (1924 р.). До цієї округи належали повіти: Тернопіль, Бережани, Рогатин, Скалат, Терехова і Збараж. Н. Гірняк був справжнім батьком і душею тернопільського Пласту.

У 1923 р. постав перший хлоп'ячий пластовий гурток при державній гімназії. До нього належали: Микола Волошин, брати Мицьки, брати Іван і Антін Малюци, Володимир Сваричевський, Олександр Гайдукевич та інші.

За моєї пам'яті діяльними пластунами були Артем Луговий (брат мого чоловіка, замучений більшовиками) Богдан Дзюбановський (тепер лікар у Віндзорі), Анатолій та Євген Грицаї, Богдан Філінський, Танько та Ярослав Романюки, брати Сембаї, Володимир Конрад, (†) Володимир Каненко, (†) Юрій Ковальський, останні два вчасно померли.

Під проводом д-ра Н. Гірняка, як опікуна нашого 32 Куреня ім. О. Пчілки, Пласт розвинувся всебічно. Ми точно відбували наші пластові сходи, улаштовували різного роду імпрези, фестини тощо. Ці імпрези з участю пластунок були найкращі в місті. Щоб їх відповідно підготувати, Н. Гірняк використовував увесь свій вільний час. У 1924 р. ми підготували пластове свято в залі Міщанського Братства спільно з пластунами. Щоб гідно підготувати його програму, Є. Флисак їздила до Львова вивчати вправи під проводом О. Тисовського. Пластовим хором диригував учитель музики Пилип Басса. Ми улаштовували фестини у т. зв. Новому городі, в парку, у підміському селі Гаї. Підготовлялися ми у домі п-ва Мриців на Заруддю, бо сестри Мриц — Нуся, Ліля, Слава та Ірина — наших провідників добре знали. Тут нас завжди гостила їх мама, сердешна пані Христина Мриц. Нуся і Слава були моїми виховницями в Тернополі і мали на моє пластове виховання великий вплив. Мою першу пластову пробу я складало як членка гуртка "Скала" в присутності Слави Мриц на однім пластовім святі у Гаях, у парку серед чудової природи. Небуденні переживання іменування учасницею (Н. Гірняк), вручування пл. відзнаки (полковниця Галя Мороз) ще досі свіжі, дорогі, зворушливі.

Склавши пробу, я була гуртковою "Скалою". Незабуття в пам'яті перша наша нічна прогулянка до Гаїв з опікуном Н. Гірняком. Ми боялися нарікати на невігоди (холод, комарі!), бо наш опікун відразу називав нас "смаркулями", що люблять спати на перинах, що не знають приємности твердого пластового життя. Палала пластова ватра, іскрилися вогники на тлі чорного неба, а ми вслухувалися у мову нашого опікуна на те, щоб її ніколи не забути.

На літніх вакаціях в 1926 році нас три пластунки — Галя Мороз, Оріся Брикович і я — взяли участь у мандрівнім таборі в Карпатах. Наша збірка була в пластовій домівці у Косові. Ще й досі бачу чудову хатину — пластову домівку, що тонула у квітах мальв, чую шум річки Рибниці та гірських ялиць, спів дрогобицьких пластунок про гірників. Нашою опікункою була незабуття Марія Бачинська-Донцова. У Косові пізнали ми місцевих пластунок і д-ра Горбового.

Вирушили ми верхами Карпат до села Краснолі, одного з найкращих сіл Гуцульщини. Дорога була прикра, ішов дощ, а ми не вміли ходити верхами гір. Першу ніч ночували у колибі, дриготіли із зимна. Зате другої ночі спали вже з вигодами у школі й на гостинному приходстві о. Вергуна.

Після 2-денного відпочинку на приходстві ми пішли до табору в Перехреснім. Життя в таборі було веселе і різноманітне. Був щодня прорух під проводом Уляни Сітницької, кожного вечора співали й слухали розповідей, сидючи довкола ватри. З табору ми йшли на прогулянки до озера Шибеного, до Буркута, на Довбушанку, до Криворівні, до Ясенова Горішнього. Коли прийшов час вирушати нам на 3-тю Пластову Зустріч, нам було жаль покидати табір. Вирушили ми в мандрівку через Жаб'є-Ільці-Слупейку на Ворохту. Кожного дня проходили 42 км. та зближалися до нашої мети.

По дорозі минали села Ворохту, Дору, Татарів, Микуличин, Яремче, Ямну, містечко Делятин і місто Надвірну, бачили неописану красу гір, печери Довбуша, водопад Прута, гору Крепу, руїни старого Манявського Скиту, на мурах якого знайшли багато підписів знайомих пластунів (-ок). Ночували у гостинних приходствах о. Порубальського, о. Мокрівського, о. Макаревича, у школах, почувалися ми тут як у рідних домах, зустрічали своїх приятелів, що відпочивали у горах.

Добилися ми нарешті до своєї мети — табору на Соколі. Вітали нас на Соколі великими оплесками та криками, були ми звільнені з таборових обов'язків того вечора.

Другого дня почалася Зустріч. Її відкривали Верховний Отаман Северин Левицький і сотник І. Чмола. Була Богослужба, обід, збірка, піднесення прапорів, церемоніял обіту під журкіт Лімниці — і предвічну казку старих смерек. Ввечорі попис пластунок, незабутня ватра. Три дні тривала Зустріч. З неї ми винесли палке завзяття до смерти бути у пластових рядах. Тяжко було прощатися, залишати наш любий Сокол, дорогу опікунку — п. М. Донцову і учасниць табору у Перехресному, бо всі ми були свідомі, що доля не зведе нас більше разом, що й сталося. Тернопільський Пласт брав також участь у 2-ій Пластовій Зустрічі, що відбулася на "Писанім Камені" біля Криворівні. Були там Нуся Мриц, Нуся Кузів.

До почесних обов'язків пластуництва належало дбати про впорядкування стрілецьких могил, зокрема перед Зеленими Святами. Від такого обов'язку ніхто з нас не відмовлявся на бажання д-ра Гірняка. Ми були горді, що всі могили УСС-ів були впорядковані, що цвіли на них червоні маки. Стрілецький цвинтар у Тернополі був один з найкращих. Пластуни опікувалися близько півтори тисячами могил. Польська поліція ворожо дивилася на нашу працю. Комісар поліції Кудеревич часто турбував д-ра Н. Гірняка переслуханнями, але чим більше поліція мішалася до наших справ, з тим більшим завзяттям ми працювали. Посередині поміж могилами ми поставили високий дубовий хрест (11 метрів), на ньому вгорі була синя таблиця із золотим написом "Спіть, хлопці, спіть..." Під час пацифікації цей хрест поляки зрізали, а могили понищили. Ми їх знову упорядкували.

Д-р Н. Гірняк був справжній учитель-педагог. Його лекції були завжди цікаві, життєві; своїм прикладом та словом сталив характери молоді. Коли нам доводилося молитися за Пілсудського (польського маршалка), того дня як граматичне завдання дав нам проаналізувати вірш:

“Дай нам, Боже, щоб за ката
Ми ніколи не молились,
Щоб і тілом і душею
Ми вільні в сім'ї молились”.

Ми добре розуміли, чому таке завдання ми мали робити.

Поруч д-ра Н. Гірняка, коли мова про Пласт у Тернополі, не можна не згадати нашої курінної Галі Мороз. Визначалася вона незвичайно гарними прикметами душі і старалася те саме защепити і в нас. Плекала в нас почуття обов'язку, поведінку згідно із пластовими засадами, оправдань вона не любила. Наше відношення до неї було шанобливе, сповнене любов'ю. Що ми були такі активні у Тернополі — це була заслуга д-ра Н. Гірняка та Галі Мороз. Після матури в 1930 р. Галя виїхала до Відня на студії, там померла на удар мозку. Про її ненадійну смерть писав у "Свободі" Сірий Лев: "Смерть її вкрила смутком на довгі роки всіх, хто знав її — енергійну, але при тому приязну і лагідну. Зокрема для всіх тих, що її добре знали, що високо цінили її прив'язання до Пласту. Ще живуть ті, що її знали. Варто б зложити її життєпис, варто навіть, щоб та молоденька пластунка стала патроном одного з дівочих куренів". Галя була вимоглива до дівчат, не любила жінок безрадних, уважала, що жінка мусить бути зарадна нарівні з чоловіками. Я певна, що рідко які вихованки з таким теплом згадують своїх виховниць, як ми згадуємо свою Галю Мороз.

З 32-го Куреня ім. Олени Пчілки в Тернополі вийшли такі визначні жінки, героїні: сестри Юськевич, Леся Береза, Геня Петерзіль, Оля Чемеринська, моя сестра Галя Столяр (замучена в Берліні в 1944 р., перейшовши перед тим відомий процес за большевиків у Львові т. зв. 59-ох. У цьому процесі була засуджена на смерть, Сталін помилував досмертною в'язницею; перебувала в тюрмі в Бердичеві). З нашого куреня вийшла героїчна Катря Зарицька, можливо — ще інші, про долю яких не знаємо. Напевно і не одна з нас серед невигод скитання на чужині могла легко заломитися, якщо б не була загартованою духом і тілом у Пласті. Світ для нас не був "батьком", а доля "ненькою", ми несли відповідальність за родину, нераз у невідрадних обставинах боролися з трудами, щоб здобути кусок хліба. Могли видержувати труди, бо згадували своє таборування, стійку серед ночі, палкі слова провідників при ватрі... Із відомих таборів наших пластунок був водний табір у Монастирку над Дністром (1930 р.), що його зорганізували наші Євгенія Янківська, а в проводі табору були Галя Мороз і Марійка Руда Солонинка. "Дністриянки" хотіли нарівні з чоловіками бути добрими гребцями, плавцями, ке-

рівниками різного роду човнів. Чи могли не загартувати нашого духа такі події, як Окружний З'їзд Пласту в Тернополі 1929 року, коли відбулося посвячення нашого курінного прапора в присутності Сірого Лева та багатьох гостей? З Бережан прибула пластова оркестра, під її звуки головними вулицями міста йшли лави пластунів з митратом Базюком на чолі до церкви. Похід робив незвичайне враження, дехто плакав із зворушення. Посвячення прапора відбулося на майдані "Сокола Батька". У наслідку цього звільнено нашого опікуна д-ра Н. Гірняка з праці, повернувся до неї по двох роках після численних інтервенцій. Чи ж може залишитися без впливу на доросле життя виховний вплив такого пластового опікуна, яким був наш д-р Н. Гірняк? Ми, учениці його, якось мали щастя гостити свого учителя в Монреалі. Він далі називав нас по-давньому, навчав і підносив на душі. В одному із своїх листів з 1954 року висловився: "Пам'ятай раз на все, що пластун ніколи не старіється, він тільки має багато літ, а душею він завжди молодий". Смерть Н. Гірняка була для мене болючим ударом. Його цінні листи я ще й тепер часто перечитую. У них стільки порад, багато підйому і краси духа людини.

Пишучи спогади про Пласт у Тернополі, мені тяжко відтворити у пам'яті багато інших цікавих подій. Мабуть, будуть серед нас такі, що зможуть це доповнити. Згадуючи Тернопіль і час мого юнацького пластування, "щось стискає, дусить грудь", за словами І. Франка. Коли я покидала Тернопіль, дерева в місті були покриті білим інеєм, а моя душа тоді була оповита тяжкою журбою... Чи ж у підсвідомості моїй було вже передчуття, що прощаю свою Рідну Землю раз на завжди?..

*Ти неба дуж, що сплив життям на землю,
Щоб тут стояти твердо в боротьбі із злом;
Стояли красно-сильним, як блискузгий прапор,
Стояли з ясно-радісним голом.*

Т. Довгаль

ОГЛЯДИ І ПОГЛЯДИ

ВІД РЕДАКЦІ: Щиро дякуємо всім тим нашим читачкам та читачам, які відгукнулись на наш заклик і прислали свої завваги до рубрики "Огляди й погляди". Назагал відгук був дуже позитивний; наша нова рубрика знайшла собі широке коло читачів, зацікавлених нашою молоддю та світом, який її оточує, і тому з великою цікавістю читають огляди книг, які мають вплив на цю молодь або висвітлюють різні аспекти життя чи ідеологічних настроїв цієї молоді. Ми не всіли особисто відписати всім тим, які написали чи в розмові з редакторами подали свої думки, завваги та сугестії щодо "Оглядів і поглядів". Але пазевняємо їх, що ми високо оцінюємо їхні завваги і в наступних числах ПШляху будемо використовувати багато з надісланих сугестій на майбутнє. Заохочуємо й інших наших читачок і читачів надсилати свої думки до "Оглядів та поглядів".

КАРЛЬОС КАСТАНЕДА І ЗВОРОТ ДО МІСТИКИ

Молодь США й Канади 40-их та 50-их років була в загальному настроєна матеріялістично, прагматично, раціоналістично. Не для неї були езотеричні полети філософії, не для неї були релігії. Богом цієї молоді була техніка й наука. Раціоналізм витіснив якінебудь прояви містицизму; якщо чогось не можна було пояснити науковим способом, то воно не існувало для тієї молоді.

Однак такий стан не міг довго тривати. Людина не може жити самим раціональним думанням. Швидко прийшов час, коли молодь інстинктивно почала шукати за чимсь дальшим — наукові пояснення проблем світу вже не вдоволяли молодих людей. Світ, крізь окуляри матеріялізму, видався новому поколінню молоді сірим, нецікавим, бездушним. Почалось шукання — шукання за чимсь глибшим, важливішим, чимсь, що могло б дати зміст, цілеспрямованість, душу світові. Людина позбавлена релігії стала загублена, бо відкрила, що без релігії життя втратило якийсь глибший зміст.

У цей час християнські церкви мали прекрасну нагоду пригорнути маси молоді до християнської релігії й етики. На

жаль, у більшості ні одна з церков не зуміла цього моменту використати. Не зросли значно ні ліберальні, ні традиційні християнські церкви; не зросли, зрештою, й інші встановлені релігії: юдаїзм, іслам тощо. Всі ці релігійні установи видались молоді занадто матеріалістичні. У погоні за доляром для будови все більших і більших святинь, споруд тощо організовані релігії не давали молодій людині відповіді на її питання про зміст життя. Церква — для молоді — була частиною “естаблішменту”, а не містичним сьайвом, яке б освічувало містерію життя, почувань, Бога.

І в висліді цього молодь не заповнила церков і храмів, а розгубилась у сотках містичних культів, сект, містичних напрямів. Молодь 60-их та початку 70-их років дуже далека від матеріалізму, але далека вона й від організованої релігії. Вона — в пошуках містерій життя. Вона шукає за “Окремою Реальністю”.

Карльос Кастанеда — прекрасний приклад таких пошуків. Це молодий антрополог, який під час своїх дослідів між індіанцями Арізони натрапив випадково на старезного шамана-волхва з племені Які. У розмовах з тим чарівником, якого він називає Дон Вуан, він найшов цілий новий світ, який швидко полонив молодого антрополога до тієї міри, що він став челядником старого “брухо” і провів з ним більш десятка років, навчаючись знання чарівництва. Свої спостереження він описав у серії трьох книжок: “Наука Дон Вуана: Які — шлях до знання”, “Окрема свідомість” та “Дорога до Іштлану”.

Всі три книги написані дуже цікаво. Та це б не пояснювало їхньої величезної популярності серед сьогоденної молоді, головно студентів. Зasadничо це антропологічні тексти, які описують в деталях вірування, практики й філософію Які індіанців чи пак їхніх чаклунів. Цю популярність можна пояснити лиш тоді, якщо зрозуміємо, що більшість юних читачів трактує ці книги не як описи дивних індіанських племен і їхніх звичаїв, а як релігійний текст-підручник. Ті читачі читають книжки Кастанеди як ревелюцію. Вони сприймають філософію Дон Вуана, вони наслідують чи стараються наслідувати практики старовинного волхва, вони йдуть слідами Кастанеди до Іштлану.

Ключем “розуміння” в науці Дон Вуана є галюциногени: пейоте, різні зела, грибки тощо. Вони допомагають йому

“бачити”, що не можна бачити звичайно очима, вони допомагають йому контролювати реальність поза звичайною реальністю. Вживання галюциногенів поширене сьогодні між американською молоддю, тому “ключ” Дон Вуана тій молоді сприйнятливий. Однак не можна приписувати всієї популярності книжок Кастанеди виключно вживанню галюциногенів. У тих книжках я своєрідна філософія життя, своєрідне світосприймання, нова система вартостей, яка відповідає своєрідним змаганням сьогоденної молоді.

Найкращий доказ, що молодь шукає за містичною релігією, а не лише за наркотиками в книжках Кастанеди, це факт, що ці книжки — це лишень найновіші книжки на цю тему, які стали популярними серед молоді. Популярними є й інші, наприклад, науки Конфуція, зібрані в книзі “І чінг”.

Взагалі східні філософії і релігії втішаються великою популярністю серед молоді. Зен-буддизм, тибетанський буддизм, Веданта, Гарє Крішна, Нічірен Шошу — всі знайшли собі прихильників у різних групах молоді. Всілякі “гүру” повиростали, як гриби по дощі. Мешкання студентів часто вповнені екзотичними запахами кадила, а теж музикою сітри. Такі популярні постаті, як група Бітлс, артистки Мія Фарров і Шірлей МакЛейн відвідують славного гүру Магаріші Магеш. Останніми часами популярною стала китайська система медицини “акупунктура”, з якої починають робити цілий культ.

Та не тільки далекосхідні релігії знайшли собі місце між молоддю. З Близького Сходу прийшла теософія, Суфі, розікруціянізм, астрологія, навіть призабуті науки Гүрдефа. Зокрема розквітла астрологія: її знайдемо на останніх сторінках майже кожної газети, а книжки, журнали тощо засипали полиці книгарень. Інші культу, які варто згадати: спиритизм, сцієнтологія, біо-резонанс, біо-фідбек, мікробіотика, субуд, О.Т.О., Фарма Вілера тощо. Деякі з них псевдонаукові, деякі полягають на наркотиках і галюциногенах, деякі чисто містичні. Вони множаться, майже щодня десь бачимо початок якогось нового культу чи напрямку. Люди часто міняються, але є і безліч фанатиків. Поширилось між молоддю і чарівництво. Групи “чарівників” і “чарівниць” закладають т. зв. “ковени”, які сьогодні існують майже у кожному місті, містечку чи університеті США, Канади і Західної Європи. Вони привернули старовинні європейські культу діаболізму, які вимерли були

в Європі ще в середньовіччі. Але сьогодні в сотнях міст відправляються "Чорні Богослужби", проливається людська кров до магічного кубка, скандуються старовинні закляття...

Це все існує, так би мовити, "в підземеллі". Мало людей має відвагу признатись, що вони вірять чи практикують такі речі. Одначе вони надзвичайно поширені. Ви певно й не підозріваєте, скільки з-поміж ваших знайомих у праці чи в університеті — це секретні приклонники того чи другого містичного культу.

Погоня за містицизмом поміж молоддю не оминула і християнства. Я не говорю тут про організовані церкви, а про фанатичні християнські культу "Дітей Христа" і подібні прояви. Часто читаємо про кільканадцятьлітніх, які втікають із хат і прилучуються до таких фанатичних груп, щоб там разом жити, як первісні християни. Інші, може, не роблять таких драстичних кроків, та все ж таки є приклонниками тієї містичної, наївної, первісної вітки християнства. Популярність таких музичних представлень, як "Ісус Христос — Суперзірка" чи "Годспід", свідок цього явища.

У цьому короткому "огляді" ми могли тільки перелічити деякі з поширеніших культів, напрямків, груп, які процвітають сьогодні поміж молоддю. Треба було б писати томи, щоб углибитись у них. Тут ми хотіли лишень показати тим, які ще, може, цього не завважили, що сьогоднішня молодь шукає — шукає за містерією життя, якої не можна знайти в науці, ні в техніці, ні в політичних напрямках, а можна знайти лишень у релігії. Може, більшість речей, які ми тут навели, видаються вам дикі, екзотичні, фанатичні, наївні; але вони — вислів одного з найглибших інстинктів людини — шукання за Богом.

Любомир Онишкевич

Використані джерела:

"The teachings of Don Juan: a Yaqui way of knowledge", "A Separate reality", "Journey to Ixtlan", Carlos Castaneda.

"I Ching — The Book of Change", trans. by John Blofeld, Dutton & Co., New York 1965.

САМОТНЕ ПОКОЛІННЯ В КРИВОМУ ДЗЕРКАЛІ

Із сучасної України прийшла до нас прецікава книжка: "Самотнє покоління" Ю. В. Покальчука. Книжка має піднаголовок: "Молодь у сучасному романі США і теорія відчуження". Книга видана в Києві 1972 року, але покриває головню 50-і і ранні 60-і роки.

Книга прецікава. Описує вона ідеологічний розвиток американської молоді за час т. зв. "мовчазного покоління" та "біт-покоління" — головню в його відбитті в сучасній американській літературі. Але опис викривлений в кривому дзеркалі марксистсько-ленінської ідеології. Автор наводить масу матеріалів; він прочитав багато, простудіював неодне. Але на основі наведеного матеріалу він старається вивести ідеологічний висновок: молодь Америки знеохочена капіталізмом і прямує до марксизму! Всі наведені факти, всі висновки, всі аналізи в тому напрямі: комунізм переможе!

Не читайте цієї книги, якщо ви не знаєте нічого про американську молодь і хочете про неї навчитися. З цієї книги ви навчитесь більше про комуністичне світосприймання, чим про ідеологічні напрями американської молоді. Молодь США може бути знеохочена капіталізмом, може бути зрушена суспільною кривдою, може прагнути до зміни, навіть до революції в США — але це не означає, що вона прагне до марксизму чи комунізму. Вона "відчужена" від пануючого суспільного ладу, від "естаблішменту" — але так само від "естаблішменту" капіталістичного, як і комуністичного. Навіть члени так званої "Нової Лівиці" з погордою дивляться на комунізм, як він практикований сьогодні в Москві. Навіть якщо деякі молоді революціонери й називають себе "марксистами", то їм ближчі студенти на барикадах "Весни" у Празі, чим комісари тюрми народів СССР.

Все ж таки книжка Покальчука цікава, головню для тих, що слідять за молоддю Західного світу, за напрямками, ідеологією, розвитком сучасної молоді. Покальчук насвітлює ж бо наставлення советського режиму до тієї молоді: як вони їх розуміють, як сприймають, як хотіли б використати для своїх цілей. Бож не улягає сумніву, що Москва стежить з превеликою цікавістю за тим, що діється тут. Вона старається використати всі прояви невдоволення, щоб підмінувати демократичний устрій на Заході, щоб розкинути зерно

революції, щоб наставити молодь проти режиму, а на користь комунізму. СРСР посилає безліч агентів, пропаганди, провокаторів тощо, щоб приспішити революційні рухи, щоб молодь Заходу пішла на службу Москві.

Чому ж ця акція не була успішнішою? Правда, не раз Москва досягнула того, чого хотіла: протести проти війни у В'єтнамі йшли на руку бажанням Москви. Все ж таки успіх був лиш частинний. Активісти поміж американською молоддю не стали в більшості агентами Москви, а пішли своїм власним шляхом. Навіть протести проти В'єтнаму мали свої льокальні, сутоамериканські причини, а не були конечно в рамках московського імперіялізму.

Книжка Покальчука дає частинну відповідь на повище питання. Хоч нагромадив він масу матеріялу про американську молодь, все ж таки він її не розуміє. Він дивиться на всі прояви з одного аспекту — клясової боротьби — і тим самим не може сприйняти многогранности настроїв, ідеологій, почувань, системи вартостей, що характерна для молоді західного світу. Комуністична ідеологія засліплює його. Він натягає факти на свій лад, він інтерпретує все по-своєму. Чи справді він у це вірить? Чи це лишень для пропаганди? Думаю, що таки вірить. У комуністичній дійсності офіційні ідеологічні диктати силою факту сприймаються як дійсність. Аналогічно Трофим Лисенко колись диктував викривлені теорії біології, а їх мусіли люди сприймати як догму: “До чорта з фактами, я не хочу їхати на Сибір!” Таке догматичне світосприймання не раз засліплювало провідників СРСР і диктувало їм курс дії — напр., Сталін до самого кінця не вірив, що Гітлер заатакує СРСР, бо це було проти його догми.

Мені здається, що подібно справа мається і з матеріялами, поданими в книзі Покальчука. Людині, обізнаній із станом у США, часом аж смішно стає, як наївно інтерпретує Покальчук різні книги і прояви. Візьмімо, напр., справу релігії. Покальчука турбує факт, що письменники, яких він конечно хотів би підписати під “прогресивний” прапор, все ж таки тяготіють до релігії чи до містицизму. Покальчук присвячує тій справі кілька розділів, аналізуючи такі твори, як “Бурлаки Дхарми” Джека Керуака (з його схильністю до Зенбуддизму) чи “Френні і Зуї” Джерома Салінджера (з його містичним християнізмом). Як це так? Такі революціонери, як Керуак чи Салінджер, а все таки підпали під “опіум наро-

ду”? Покальчук пояснює це тим, що, мовляв: “...слід пам'ятати... про те, що в умовах суспільного гніту безнадійні для багатьох людей пошуки реального щастя не можуть не приводити частину населення до прагнення ілюзорного щастя, яке “дарує” людині релігія.” Він також цитує старий аргумент “як тривога, то до Бога”, вважає, що покоління, яке виростає в непевності вічного остраху перед можливістю атомової війни, “народжує почуття розпачу... і відроджує інтерес до релігії”.

Оба аргументи досить непереконаливі. Керуак і Салінджер ані не були спеціально бідні чи “суспільно пригнічені” (навпаки!), ані не писали специфічно про суспільний гніт, а про середні верстви. Також аргумент про острах і непевність перед атомовою війною не збігається з фактами: під час 50-их років, коли цей страх був реальний і поширений, молодь зовсім не була зацікавлена в релігії. Зате в 70-их роках, коли страх перед атомною війною вже майже зовсім притих, бачимо сьогодні велике відродження релігійних настроїв серед молоді. Причини цього треба шукати деінде. (Дивись статтю про Кастанеду в цьому числі — Ред.).

Юрій Лось

**

Використані джерела:

- “Самотнє покоління”, Ю. В. Покальчук, Наукова Думка, Київ 1972.
“The Dharma bums”, Jack Kerouac, Viking Press, New York 1955.
“Fanny and Zooey”, J. D. Salinger, London 1963.

Наша література по-своєму відеалізовує народ, але не зверху й здалеку, а з середини: вона підносить з глибини його душі перли, вибирає з його гуші обдарованих красою і силою, вивичує їх і досліджує їхню долю серед сірих, стертих, скалігених і прибитих убогістю буднів українського життя.

Євген Сверстюк: «Котляревський сміється»

“НОВІ КОМУНИ-СПІВЖИТТЯ В АМЕРИЦІ”

Під таким наголовком появилася два роки тому книжечка Рон Е. Робертса, в якій він дає короткий опис дуже цікавого явища в США: молодечих “комун”. Що ж таке оці “комуні”? У першу чергу не слід мішати їх із комунізмом — політичним рухом, хоч слова походять з того самого кореня і звучать подібно. Молоді люди, які належать до “комун”, мають різні політичні переконання, одні ліві, другі праві. “Комуні — назва, що її вживає Робертс, це групи людей, які живуть спільно. Позатим вони різnorodні. Існують “комуні гіппі”, комуні вільної любови, релігійні комуні, психологічні комуні, комуні, де всі важко працюють, комуні, де ніхто не працює...

Таких комунальних груп намножилось в Америці чимало. Важко сказати, скільки молодих людей в якийсь даний час належать і живуть в таких збірних групах, але число мусить бути в десятках тисяч. Для українського читача цікаво дізнатись, що існували й існують також українські комуні, складені з українських молодих людей. Наприклад, до недавня існувала така українська комунна коло Нью Орлінс. Правдоподібно багато інших українських дітей живе в американських комунах.

Щож спричинило появу таких “групових родин” в Америці? Робертс не дає на це ясної відповіді. Частинно вплило це явище з гіппівського руху. Але лиш мала частина комун є “гіппівського” типу, деякі дуже далеко від гіппі-руху. Правдоподібно вирости вони через недостачу родинного життя. Колись, коли люди жили переважно в селах, гуртувались вони в великих родинях, чи родах. Крім батька й матері в такій родині було багато дітей, старші люди, діди й бабусі, а теж неодружені вуйки, тітки, кузини і т. д. (Я сам пригадую, як в мого діда на селі, на плебанії було завжди щонайменше 30-40 членів родини!). Умовини індустріалізованого суспільства обтяжили родину до т. зв. “нуклеарної” родини: батько, мати й одно-двоє дітей. Старших, “непродуктивних” вже емеритів відсилається до старечих домів, чи “сіл для сеньйорів”. Неодружені члени родини живуть самі, звичайно в великій самоті. Молоді люди покидають дім, як лиш можуть себе утримати, або й швидше. Діти позбавлені близького контакту зі старшими людьми, за виїмком тата і мами. А й батьки

здані лиш на близький контакт зі собою і ніким іншим часто “йдуть собі на нерви”. Цим можна пояснити застрашаючий зріст розводів в сучасній Америці.

Молодь, головню молодь “контракультури” в Америці не є вдоволена таким станом речей. Вони природно тяготіють до більших згрупвань людей, які б жили зі собою тісно, спілкувались, співдіяли. Вони втікають від самоти, від ізоляції людини від людини, від холоду мурів модерного міста. В пошукуванню за новими формами співжиття вони “віднайшли” групову родину, яка популярно зветься “комуною”.

Може найстарші у США комунальні групи релігійного типу. Вони вже мають свою традицію; в таких комунальних угрупованнях жили колись секти шейкерів, квакерів, мемнонітів тощо. Квакерівські комуні існують досьогодні. Існують і інші релігійні комуні: католицька фарма Тіволі, теологічна фарма Кайнонія, християнські групи Реба, містична фундація Ляма. Члени таких релігійних груп живуть звичайно в великій пуританській дисципліні. Вони моляться, важко працюють на полі тощо — часом нагадують своїм способом життя в монастирі. Але сьогодні втікають до таких комун-монастирів не лиш зрілі, але вже змуджені життям особи, часто також і дуже молодесенькі, кільканадцятьлітні діти. Славновісні, наприклад, є “Діти Христа” — фанатичні угруповання підлітків.

Існують і комуні, побудовані на психологічних, чи соціологічних теоріях. Прикладом можуть служити комуні, побудовані на теоріях знаного соціолога Б. Ф. Скіннера і його утопійній книзі “Волден 2”. Є теж чисто політичні комуні різних радикалів, як напр., Ведерменів, Чорних Пантер тощо. Є навіть комуні дівчат-феміністок.

Але найбільше розголосу поміж загальною публікою дістали гіппівські комуні. Переважно це зовсім нездисципліновані групи мальконтентів. Вони не мають структури чи програми. Найбільше їх на заході США у Каліфорнії, Нью Мексіко тощо. Але існують такі групи й на сході Америки, а теж у Канаді. Переважно вони є поза містами, як напр. фарма Вілер, чи комунна Морнінгстар у Каліфорнії, чи комуні навколо Таос в Нью Мексіко. Але існують такі комуні й в містах — в Сан Франціско, Нью-Йорку, Монреалі тощо.

Такі комуні часто полягають на практикуванні вільної любови, вживанню наркотиків тощо. Переважно вони “не-

шкідливі” для свого оточення, хоч були випадки кримінальності, як напр., горезвісна група Мансона в Каліфорнії, яка поповнила ряд убивств. Того роду комуні є нестабільні, бо не мають ніякої економічної бази, а молоді особи, які до таких комун належать, переважно не мають поняття, як собі дати раду в лісі, як управляти поле, чи город тощо. Тому такі комуні швидше чи пізніше розпадаються.

Проте існують і інші гіпсівські комуні, які зрозуміли, що “хто не працює, той не їсть” і пристосувались до життя в природі. Такі групи часто управляють поля, чи займаються якимсь ремеслом. Зчасом в такій групі витворюється певна гієрархія і затрачується первісний анархізм. Система незрізничкованої вільної любові переходить у більш, чи менш стабільні моногамічні парування. З’являються діти, про яких треба дбати, яких треба вчити. Вживання наркотиків перешкоджає в праці, тому його потрохи закидують. Одним словом, спершу така анархічна, гіпсівська група зчасом перемінюється у примітивний, хліборобський рід, чи плем’я. Члени осягають, за чим шукали: вони найшли собі тісну, зжиту групу з близькими особистими контактами. Вони втікли від модерного світу, з його символами техніки, економії, суспільної опресії. Але зробили вони це лиш ціною відкинення модерних вигід і потребою важкої фізичної праці.

Хто належить до таких комун? Переважно це люди молоді, від кільканадцятьлітніх до двадцять-кілька літніх. Майже виключно це діти багатих, чи трохи заможних родичів; діти з бідних родин не підуть на нове бідкування!

Важко предбачити, яке майбутнє комунального руху в Америці. Чи це лиш тимчасова мода, яка швидко мине? Чи принесуть вони зміну родинно-суспільного ладу? Я думаю, що не проминуть вони безслідно, а залишать певний слід на американському суспільстві у майбутньому.

Л. О.

**
*

Використані джерела:

“The new communes — Coming together in America”, Ron E. Roberts, Prentice Hall, Englewood Cliffs, N. J.

“Walden Two”, B. F. Skinner, Mcmillan Co., New York 1948.

Ми і наше довкілля

В. П.

ПЛАСТ В АМЕРИКАНСЬКОМУ ДОВКІЛЛІ

Після Другої світової війни Пласт як виховна система був живцем перевезений, з короткою зупинкою у Західній Європі, з України до США. Привезли ми тут ідею та методу, а батьки своїх дітей. Разом обидва ці чинники творять пластову систему виховання.

Упродовж перших сімнадцяти років перебування на американському терені ціла пластова система перебувала в періоді пристосовування до нових обставин. Тепер після Пластового Конгресу Другого можемо твердити, що ми пристосувалися до обставин і оцінили нашу ситуацію.

Проте, обсервуючи продукт нашої праці, виховників нашої організації, висліди заставляють нас докладно проаналізувати, що саме є причиною дуже малого успіху наших зусиль.

Усі ми бачимо, як багато молоді у віці 15 років та вище перестає цікавитися пластовими зайняттями та раніше чи пізніше відходить від Пласту. Відсоток тих, які переходять із юнацтва до старшого пластуництва, також відносно малий, а ще менше старших пластуців вступає до пластового сеньйорату. Ці наявні негативні позначки внутрі пластової організації не були б ще такими важливими, коли б ті, які відходять з Пласту, не виявляли своїх негативних прикмет. Лінивство, самолюбність, надуживання батьківської любові, безвідповідальність — все це помічуємо у багатьох з молоді генерации.

Формування характеру та особистостей — це дуже складний процес, на який мають вплив різні чинники. У нашій сьгоднішній ситуації ці чинники подвоєні, бо ми живемо у подвійній спільноті, яка неспівмірно розвивається і різно впливає на нашу молодь.

Розглянемо впливи ширшої американської спільноти на формування нашої молоді. Ця спільнота сьгодні під великим

впливом ліберальних тенденцій. Ріст лібералізму спричинив квестіонування життєвих стандартів та поведінки одиниці, відкидання авторитетів, переоцінки людських вартостей. Людині із життєвим досвідом важко знайти себе в такій ситуації, тож не дивно, що з малим знанням та розумінням інших молодій людині незвичайно важко встановити свою життєву дорогу та вирішити, як по ній йти.

Традиційно американське суспільство дуже чутливе на вартість грошей чи сили грошей. Сьогоднішня молодь, додаючи від'ємні екстремні наслідки міряння вартостей вагою грошей, почала ворохобитися проти встановленого способу життя, однак, натрапляючи на великі перешкоди, розгубилася і не може знайти будуючого виходу із ситуації.

З другого боку, економічний добробут, можливість у молодому віці заробити задовільну кількість грошей дозволяє 16-літнім усамостійнюватися від батьків, що часто приводить до різних прикрих наслідків.

Війна у В'єтнамі, поминаючи всі людські моральні застави, має, з огляду на виховання позитивного громадянина, дуже великий негативний вплив. Дезертирство, наприклад, а за тим іде відсуспільнення молодих людей, які привчаються втікати від найменшого громадського обов'язку.

Політика власників засобів широкої інформації кормити публіку сенсаційними новинами з мінімальною інтерпретацією витворює сповидне враження переваги зла, мовляв, створюються нові, модерні наукові течії, які суспільство прийняло за свої. А на ділі це тільки вислід контрверсійних поглядів малої групки людей. Проте такими спотвореними уявленнями про вартості життя найшвидше заражується безкритична молодь.

У нашому вужчому українському середовищі також досить негативів, які часто так сильно заперечують молоді те, що ми їй говоримо, що не дивно, чому наша молодь збентежена та огірчена, а у висліді відходить від зорганізованого українського життя.

Критикоманія поширена до таких розмірів, що дійсно важко молоді почути щось добре про українців — учителів, священників, громадських діячів, а навіть сусідів. Якщо всі такі недобрі, то пощо ходити до української школи, Пласту, слухати проповіді в церкві чи належати до якоїсь організації?

Наслідки цього самозрозумілі. Молодь робить те, що непередбачливі батьки їй кажуть посередньо робити.

У нас здавна завелася мода міряти один одного тим, хто з якої родини походить, якої освіти чи титулу, хто більший патріот тощо. Ми послідовно відносимося одні до одних не по-дружньому, але радше залежно від вислуду міряння — або з вислужницьким респектом, або понижуючи через зарозумілу пиху. Наслідки такого стану в громаді видні у поведінці української молоді між собою. Про це було багато мови і на сторінках пластової преси.

У багатьох родинах обоє батько і мати працюють. У самому факті праці ще великої небезпеки нема. Проте часто буває, що батьки компенсують свою відсутність дома, а може і брак близького зв'язку з дітьми, найлегшим способом, найчастіше надто великими грошовими подарунками. Також через велику батьківську любов та незрозуміння своїх обов'язків, а щоб утримати дітей при собі якнайдовше, батьки знову ж дають дітям більше грошей, ніж того потрібно. Замість того, щоб усамостійнитися та привчитися до відповідальності, діти надуживають цю доброту батьків. Підсвідомо молоді люди знають, що справді їм діється кривда, а вони роблять зло, та спокусі важко опертися. Кінчається тим, що з часом діти починають ненавидіти своїх батьків, які зіпсували їм життя.

Звичайно, наведені приклади не поголовні ані в американському, ані в українському суспільстві, однак їх досить багато, щоб ними тривожитися, а слідом за тим і думати, що робити, щоб протидіяти лиху. Всі ділянки, за які безпосередньо відповідає Пласт, як ось брак товариського відношення, незацікавлення пластовою програмою, невластиве керування дітьми на пластових зайняттях, неуспішність старшого пластуна, ми внутрі пластової організації намагатимемося якнайшвидше виправити.

На ширше американське суспільство ми маємо дуже малий вплив, і з часом треба буде подумати, як нам протидіяти впливам, які воно має на нашу молодь.

Сьогодні я хочу запропонувати, щоб ми обміркували, як Пластприят міг би впливати в українській громаді на покращання співжиття між членами родин та членами спільноти

на те, щоб воно почало ставати позитивним чинником у вихованні та формуванні нашої молоді.

На мою думку, доріг до нашої мети є кілька, і правдоподібно нам треба вживати їх усі.

1. Створімо гуртки Пластприяту при кожному курені та гнізді і дійсно виявімо більше й основніше зацікавлення працею наших дітей у Пласті.

2. Організуємо дискусійні вечори батьків у малих гуртах, щоб обмінятися досвідом у вихованні наших дітей дома. З вищенаведеного напевно можна буде вибрати на початок досить тем для розважань.

3. Цікавіші та загальніші проблеми опишемо та подаваймо до "Пластового Шляху", щоб з нашого досвіду скористали й інші.

Сьогодні ми є тільки батьками такими, як ми їх собі уявляємо, що вони повинні бути. Більшість із нас створила собі свій образ на прикладі наших батьків. Однак сьогоднішні обставини життя змінилися цілком у порівнянні з тим, що було тому тридцять років. І тому ми як батьки мусимо також змінитися. Мусимо навчитися, як найкраще допомогти нашим дітям перейти ступнево процес усамостійнення та стати повноцінними зрілими громадянами.

Леся Храплива

ЗОЛОТІ ВАКАЦІЇ

— Пані Ірцю, а ваша Ляля читає українські книжки?

— Бійтеся Бога, коли їх читати?! Це навіть дуже їй пригодилося б, але знаєте: школа, лекції, сходи, виступи...

— Пані Галю, а ваша Христя вже певно вміє вишивати?..

— Звичайно, що в її віці вже годилося б навчити її! Знаєте самі, як я залюбки вишиваю. Але скажіть, коли? Тож школа, лекції, сходи, виступи...

— Пане, Славку, ви десь певно розповідаєте вашому Зеневі про ваше минуле! Кому як кому, а вам є що розповідати: Закарпаття, "Соловій", Броди...

— Дуже хотілося б не раз... Та правду кажучи... Досі ніколи було. Знаєте, весь час: школа, лекції, сходи, виступи...

**

Хто ж не знає, не розуміє тих батьківських клопотів? Але тривають вони тільки десять місяців у році. Потім приходять два місяці — зовсім інші. Два місяці, коли не діє оте: "Ми раді б, але ж..." Бо цей час можуть батьки розпланувати з дітьми, як схочуть. Ніхто не скаже, що вони щось "мусять".

Звичайно, що з того часу треба виділити щось на табір, в якому шкільному віці дитина не була б. Це необхідне. Але місія табору?

Саме тоді є час, що батьки наблизилися б до дітей. Можуть тоді знайти спільні зацікавлення, у разом читаних та обговорюваних книжках, у спільній, цікавій для всіх праці чи в щирій, невимушеній розмові, коли то батьки мають змогу представити дітям свої погляди на життя і вислухати в повному довір'ї, як діти дивляться на те, що їм лежить на серці.

Жалуємося, що відчиняється щораз ширша щілина поміж нами та дітьми. А тут нагода цю щілину засипати й зрівняти. Золота, неоціненна нагода: золоті вакації. А може — вдармося в груди (та так, щоб діти не бачили!) — може саме нам була вигідна ця їх біганина в час шкільного року? А коли її не стало — ми стаємо нараз безпорадними перед завданнями, що їх нам не поконати — бо не маємо вартостей, щоб ними заповнити духове життя наших дітей? Висилаємо їх тоді кудинебудь, щоб подалі від нас, або дозволяємо за марний гріш протратити час відпочинку на лихій, а то й прилиплий праці?

Вакації лиш раз у році. А дитинство й молодість, коли час навчатися жити — лиш раз у наших дітей. За рік-два вже ніякі спроби ближчого порозуміння можуть нам не повестися.

А коли прогайнуємо цю нагоду, що саме стоїть перед нами — несправедливо було б нарікати, що наші діти відчужуються від усього, що нам дороге!

МАНДРІВНИЦТВО І ТУРИЗМ

Людина з природи непосидюща. У праісторичних часах люди мусіли мандрувати, шукаючи засобів прожитку, охороняючись від небезпек, спричинених природними катастрофами чи війнами. Але не тільки konieczність заставляла людей мандрувати. Людина завжди прагне пізнавати нове, незнане, розгадувати таємниці світу. Жадоба пізнання заставляла людей удосконалювати засоби пересування з місця на місце. Спочатку люди ходили пішки, потім їздили кіньми, згодом поїздами, кораблями, автами, літаками, а в наших часах ракета везе людей і на Місяць.

Гін до подорожування, відкривання віддзеркалений в літературі. Навіть життя інколи люди називають подорожжю, яка починається від відчуття перших світляних променів після народження, а триває до темноти смерти та містерії потойбічного життя. Старовинні грецькі аргонавти казали: "суть не в тому, щоб жити, суть — подорожувати". Такі письменники, як Данте, Верн, мандрували своєю уявою у рай і пекло, на дно океанів, у міжпланетарні простори. Сьогодні фантазії Верна стали дійсністю. Мандрі Колюмба відкрили Америку, подорожі Марка Поля, який бажав заглянути поза горизонти нашого зору "на кінець світу", принесли йому славу принца купців, папського посланця, губернатора екзотичного китайського міста, приятеля хана, географа, історика, воєнного кореспондента, знавця мов та одного з перших письменників-мандрівників, якого романтична пригодницька епіка допомогла нав'язати контакт Заходові зі Сходом. А з яким респектом українці відносяться до матеріалів французького інженера Бопляна, який мандрував у 16 ст. по нашій Батьківщині.

У нашому минулому відомими мандрівниками були Данило Паломник, який відбув прощу до Святої Землі, знаним мандрівником був філософ Григорій Сковорода, Микола Миклухо-Маклай, який заснував поблизу Сіднею першу в Австралії зоологічну станцію для вивчення морської фавни (19 ст.), багато подорожували козацькі очайдухи, а в наших часах мандрівництво плекають пластуни, зокрема такі курені, як "Бурлаки", "Чорноморці" та інші. Мандрівництво — це інтегральна ділянка справжнього пластування, яка гартує ду-

ха і тіло, сприяє зарадності, провідництву, гармонійному співжиттю учасників мандрівної групи, дає нагоду пізнати природу, співжити з нею, — словом, це цікава і корисна та необхідна форма пластування.

Туризм куди важливіший, ніж нам здається

Туризм — це не тільки приємність і не тільки духовий відпочинок, такий потрібний для здоров'я, для відпруження втомлених нервів від щоденних обов'язків, турбот, які так пригноблює ділають на людину в цих модерних часах. Зустрічі з новими людьми, новими країнами, ідеями, красою краєвидів відпружують наші емоції, заспокоюють втомлене тіло і душу, відсвіжують кров, нагромаджують нову і свіжу енергію.

Часті явища психічного забурення, за якого люди попадають у меланхолію, духову порожнечу, коли не знають, що робити із своїм вільним часом, попадають у наліг алкоголізму та наркоманії, коли бояться бути самітними, найкраще лікувати мандрівкою та туризмом. Мандруючи свobodно у природі чи в інших країнах, легко можна втікти від того всього, що цю психічну рівновагу руйнує. Подорожі дають універсальність думок, ідей, поглядів. Обсервуючи інших людей, їх життя, поведінку, рівень культури, конфронтуюємо себе з ними, а тоді іншими будуть нам видаватися власні проблеми.

Перебування на самоті в природі, коли є нагода самозаглиблення і конфронтації свого життя із гармонією та величчю всесвіту, це добрий засіб самопізнанням збагатити свою особовість. Р. Г. Шовфлер каже, що "якщо хтось не любить бути з самим собою, то це доказ, що він не має подостатком свого "я", щоб виповнити самотність".

Подорожі вирівнюють рівень людської культури, стимулюють поступ, дають визов до нових осягів і змагів. Вони відсвіжують людину та дають їй нові інспірації.

Туристика — це сьогодні великий бізнес. Деякі країни мають навіть окремі міністерства чи хоч туристичні відділи. У Канаді створилися комісії для організування акцій туризму. На це призначені фонди, з яких Пласт у Канаді користав уже 6 років, організуючи мандрівні табори та зустрічі. Цими акціями уряд Канади намагається наблизити населення своїх далековіддалених провінцій.

Існує звичай, який каже шанувати мандрівників. Вони ж видаватимуть опінію про дану країну та її населення. Витворилися навіть уже спеціальні церемоніяли привітання туристів. Країни стараються показати туристам усі свої найкращі пам'ятки, культурні надбання, природу, побут, заїмпонувати кухню, культурною розвагою, вигодами життя тощо. Відомо, наприклад, що на пам'ятнику спартанців, оборонців проходу під Термопіями, було написано: "Іди, приятелю, скажи Лякедемонові — у цій землі ми спочиваємо, слухняні його наказові". Ті, що будували цей пам'ятник, знали, — на це місце приходитимуть нові й нові покоління, слова героїв пригадуватимуть їм, що були молоді й відважні лицарі, які не боялися віддати життя для оборони батьківщини.

Відвідуючи історичні місця, пам'ятники старовини, славних подій та людей, ми вживаємося в атмосферу того часу і тих проблем, що зв'язані з даними пам'ятками.

Особливості українського туризму

Українці, спрагнені державної форми життя свого народу, відвідуючи різні країни, відчують на собі своєрідний обов'язок амбасадорства. Ми не маємо ні інформаційної, ні пропагандивної служби, не можемо мати впливу на чужонаціональну пресу. Здобути прихильність для нашого народу можемо тільки особливими особистими зв'язками та осягами. Наш друг — пл. сен. Ярослав Рудницький, професор-славист, Вінніпег, Канада, у цій ділянці має значні успіхи. Його постійні виїзди в різні країни на наукові з'їзди дають йому змогу відвідувати університетські бібліотеки, історичні місця, зустрічатися з офіційними людьми даної країни, інформувати їх про Україну, нав'язувати з ними контакти. Корисно кожному брати приклад з такої форми амбасадорства. Відвідуючи Австралію 1971 року, пластова делегація Канади і США на ювілейні святкування відвідала там Високого Комісаря Канади на Австралію; також добре зафіксував свої подорожні спостереження Василь Софронів-Левицький у книжці "Кланялися вам три України".

Найвидатнішу державницько-дипломатичну роль мандрівника по вільних країнах світу виконав наш церковний провідник і державний муж — Блаженніший Верховний Архієпископ і Кардинал Кир Йосиф Сліпий, надзвичайна особи-

стість якого викликала увагу і широке зацікавлення голов держав і різних церковних та державних достойників світу. Між іншим, у відповідь на надіслану від нього в подарунок книжку "Слово о полку Ігореві" голова еспанського уряду, ген. Франко, особисто висловив подяку нашому Верховному Архієпископові.

Окрема і дуже актуальна проблема українського туризму в нашому часі — це відвідини України. Поминемо тут самозрозумілі речі, такі як високі кошти перебування там туристів, обмеження та дорожнеча митниці, але згадаймо той цілий комплекс справ, що впливає із тоталітарної системи правління, яка в Україні діє. Турист в Україні з хвилиною виходу з літака почувається зв'язаний багатьма-багатьма обмеженнями: не може поїхати без дозволу ні до родинної місцевості, ні будь-куди, так як це практикується в інших країнах світу. Не може свobodно рушитися навіть у місті, бо може наразитися на неприємності зустрічі з КГБ, мусить бути обережним з висловом своїх думок і поглядів, йому не вільно користуватися свobodно ні бібліотекою, ні відвідати установи без спеціального дозволу, ні зустрічатися із людьми, бо постійно переслідують його думка, що за ним слідкують, що це комусь може не подобатися, комусь може принести нещастя — звільнення з праці, арешт чи й запроторення до божевільні; туриста може зустріти безпідставне обвинувачення у політичних, а навіть шпигунських акціях, а що тоді чекає того українського туриста, знаємо з преси. Це вичерпує нервово кожного та відбирає радість зустрічі з довгоплеканою мрією перебування в Рідній Країні. Нормально в інших країнах турист має повну свободу оглядати, що йому до вподоби, зустрічатися і говорити, з ким хоче. В СРСР усе тільки за дозволом, під обсервацією, зі страхом. Зроджується таке почуття, що тут мільйони людей замкнених у клітці тоталітарної системи, нікому тут неможливо офіційно і свobodно висловити свою думку, погляд на справу; зацікавленому у якійсь ділянці знання неможливо дістатися до архівів, бібліотек. А вже нема мови, щоб комусь можна було дістатися до джерел національної історії, літератури, мистецтва, філософсько-богословських чи політичних матеріалів. Такі джерела тут засипані брудом, їх ніхто не старатися зберегти, навпаки, їх радо позбуваються, спалюючи. Обмінюватися почуттями, думкою, подарунком, книжкою, пам'яткою чи фотознімком тут неможливо.

Не можна зрозуміти, що цю облудну, фальшиву і деспотичну поведінку проводу країни толерує світова "гуманність".

Правда, всім відома приповідка: "Що край, то обичай". Ідучи в чужу країну, треба бути свідомим різниці в культурі даної країни і своєї. Турист їде відпочивати, обсервувати, поширити свою освіту, світогляд. Поганий той мандрівник, який їде до чужих країн, щоб їх критикувати, хвалити комфорти і звичаї своєї країни. Це грубий нетакт, і ніхто того не пробачить. Треба усвідомити собі всі особливості даної країни та відповідно до них застосуватися. Туристи в Україні часто роблять цей нетакт, і на цьому тлі є багато прикрих конфліктів, які ускладнюють життя тим, які там залишаються після їх виїзду.

В історії Пласту знаємо мандрівки наших друзів і подруг з країни в країну через кордони, що так штучно ділили нашу країну. Вони зв'язували духовою ниткою окремі вітки нашого народу, давали змогу пізнавати Україну, плекати віру в невмірущість ідеї української державности. Були вони носіями здорової, переконливої інформації про наш народ, виконували те, що робить звичайно преса і коштовні засоби пропаганди у вільних державах. Треба також пам'ятати подорожуючи, що не можна вибиратися в дорогу з порожньою головою, так само як і з порожньою кишенею. Треба заздалегідь на підставі літератури познайомитися з країною, щоб більше скористати з перебування у ній.

**ПОДАЄМО НОВУ АДРЕСУ
ПЛАСТОВОГО
ВИДАВНИЦТВА**

● "ГОТУЙСЬ",
● "ЮНАК" та
● "ПЛАСТОВИЙ ШЛЯХ"
2445-A Bloor Street West
Toronto 21, Ontario, Canada
Tel.: (416) 769-7855

Адреса Редакції "Юнака", на яку слід висилати все листування і всі матеріали, призначені для Редакції "Юнака":

Mrs. Olha Kuzmowych
221 Fire Island Avenue,
Babylon, N. Y. 11702, U.S.A.

З пластового життя

Іван Костюк

ЮМПЗ-1972 ОЧИМА ЧЛЕНА ПЛАСТУ З ДАЛЕКОГО ДЕНВЕРУ (Репортаж)

Давно вже наші пластові Централі проголосили були рік 1972 ювілейним роком 60-річчя Пласту. Організаційна Комісія видала була 5 бюлетенів з усіма дорученнями і програмою святкувань, а крім цього, появилися відповідні видання. Завчасу і я був розпочав свої заходи післати якнайбільше учасників на Ювілейну Зустріч. Мої заходи увінчалися успіхом. Успіх цей не йшов по лінії моїх бажань — завезти моїх новачат до великого гурту, але дві пластунки і два пластуни зі станичним на чолі прибули на "Вовчу Тропу". Це небагато..., але від нас на "Вовчу Тропу"... дві тисячі миль! Склалося так, що на початок зустрічі припадав кінець нашого новацького табору на оселі Гайлендер Бойс.

**
*

По нашому приїзді із Зустрічі мій приятель Євген Марковський запитав:

— Ну, як же ж там було?

— Гарно було, дуже гарно... — відповідаю.

— Я вже читав у "Свободі", що було багато пластунів!

Чи це правда?— питає.

— Це правда, — я відповів. Було вже багато вісток про ЮМПЗ-1972 на "Вовчій Тропі", яка відбулася від 19 до 27 серпня. Про цей пластовий ювілей було багато дописів у "Свободі", але там звичайно пишуть тільки самі похвали... Мій репортаж інший, не такий, як репортажі Олександра Луцького в "Америці" чи репортажі у "Свободі" та в іншій українській пресі. Він різниться тим, що я згадав також про

негативи нашої Зустрічі, бо ми всі робимо помилки і про них також треба згадувати.

З Денверу до Нью-Йорку

Я відлетів з Денверу літаком, доїхав автобусом і таксівою до Пластового Дому, де зустрів мене, замість Слави Рубель — крайової комендантки пластунок, голова КПС Павло Дорожинський. Це була для мене велика несподіванка і шана. З ним ми познайомилися давніше в часі станичних відправ у Нью-Йорку і Чикаго. Ми привіталися і зайшли до кооперативи “Молоде Життя”. Я мусів купити новий однострій, нові короткі пластові штанята, новий білий пластовий шнурок, бо мій однострій уже постарівся... Оповідала службовичка кооперативи п. Шепарович, що її син новак свій новий однострій зімняв, щоб його друзі повірили, що він довгі літа в Пласті... Я вагався — чи й мені так здалося б зробити... Треба було нам ще купити кальози, але крамниця була вже замкнена й наша Зустріч відбулася без них.

Другого дня ми їхали автобусом на “Вовчу Тропу”. Керівником транспорту був Роман Рогожа — станичний Нью-Йорку. З нами їхала пластова молодь з Австралії. Біля мене сидів Лісовик — пл. сен. Мирон Левицький з нашого куреня, присів згодом пл. сен. Володимир Слободян з Аделяїди. Він оповідав про життя наших поселенців у Австралії, про умовини праці, про церковне і громадське життя українців, яке з нашого погляду ходить догори ногами. Згадував також, що його старший син хворіє астмою і він його лікує козячим молоком. Відомо, що коза ніколи не хворіє туберкульозом, але чи козяче молоко лікує астму — мені не відомо...

Час минав швидко. Наш водій — мурин, що керував автобусом, дістав “тікет” за зашвидку їзду.

На “Вовчій Тропі”

При вході на оселю пластуни збудували гарну браму. Примістили у ній емблему 60-річчя Пласту. Тут зустріли ми “Лісових Чортів”, що регулювали рух авт на оселю. Выглядали немов індіани із своїми довгими перами на капелюхах. В руках у них були “пушки-говорюшки”, тобто “вокі токі”. До речі, назва ця невідповідна, бо це російське слово, зокрема наросток “ушка”. У пластовій одноднівці надрукований

був жарт: Підслухане — сеньйор заповідає: “One station wagon coming up”. Старший пластун йому відповідає: “Дякую, друже!”

Фотознімок “Лісового Чорта” я вислав своїм приятелям у Денвері та в інших містах, а “ювілейний” лист до батьків денверських учасників Зустрічі. Читали вони мої листи аж місяць пізніше на пластовому пікніку в горах, бо Марія Фіглюс, якій я їх вислав, зробила з того “параду”.

У таборі сеньйорів

Реєстраційним пунктом командувала пл. сен. Дада Франкен. Я заплатив рахунок за моїх пластунів, дістав від неї зелену картку на їжу в кухні, а після цього опинився в таборі сеньйорів.

Перед моїм виїздом на Зустріч пл. сен. Євген Людкевич — станичний у Лос Анджелес — телефонував з “Вовчої Тропи”, що шатра для моїх учасників вже в таборі. А це був теплий жарт, бо за ними треба було довго шукати...

У пригоді став сеньйор з Австралії, що мав бути гостем у моєму шатрі. Він пішов до проводу, і на його прохання з’явився ст. пл. А. Дурбак з гуртом пластунів, які мали із собою лопати, сокири, шнурки та інше приладдя. Шатро моє було швидко поставлене, пластуни думали, що я австралієць...

Дехто із сеньйорів питав мене: — Ви, друже, звідкіля? — Я з Денверу, — скромно відповідав я...

— О, — казали, — то ви з Австралії! А ми так і думали!

Моє шатро стояло в лісі. Шатра сеньйорів з куреня “Бурлаки” були розставлені широко на краю лісу та в лісі. На горбочку примістилися члени “Червоної Калини”, оподалік мого шатра друг Дурбак збудував шатро для двох сеньйорів з Австралії. Тут таборували подружки Надя Теодорович та Ірина. Батьки Наді жили в Сокалі, тож ми згадували часто сокальчан. Біля їх шатра я повісив прапор їх куреня, бо цього вимагав закон гостинної сокальської землі. Їх курінь має назву “Блискавки”. Назва походить, мабуть, з того, що члени і кошова “Блискавок” блискали гарними чорними очима.

Маючи дах над головою, можна було спокійно відіхнути вогким повітрям східного побережжя американської землі, що її вогкість більше як докучлива. Я пішов у ліс, щоб на самоті подумати про дім, про богиню мого домашнього

вогнища, про наш пластовий табір у Скелястих горах у Денвері, який добігав без мене до свого кінця... Нас ділив простір 2.000 миль від стейту Кольорадо цієї американської Швайцарії, що має сухе повітря та сине-сине небо...

Комендантом сеньйорського табору був пл. сен. Роман Рондьяк, майор американської армії. Нашому комендантові — молодій людині з військовим досвідом — трудніше було керувати табором сеньйорів, ніж полком американської армії. Бунчужним був Джек Яців з Торонта. Писарем гарна блондиночка — орликівка Маруся Баранська. Було мало сеньйорів на ранньому апелі. Деякі з них з Нью-Йорку чи Філадельфії приїхали на Зустріч з усіма вигодами, з шатрами, з жінками й чоловіками та дітьми, з псами та таборовим вирядом. Вони не поспішали на майдан збірок, не чули сурми проводу Зустрічі, що кожного ранку кликала сеньйорів на молитву. Деякі сеньйорки приходили на апель з дітьми, деякі у коротких штанятах — пишалися гарними ногами...

У суботу ввечері була сеньйорська ватра для табору сеньйорів. Гаслом її було: "Будьмо знайомі!" Ми співали пісні, дискутували на тему: "Улад сеньйорів чи Об'єднання сеньйорів?" Найбільшим ворогом уладу сеньйорів був пл. сен. Ярослав Рак, а його палким оборонцем був автор цих рядків. Були поголоски, що ГПР ще досі не затвердила постанов Великої Ради УПС у жовтні 1971 року. Були це, очевидно, поголоски противників уладу УПС, які навіть показували мені надруковані постанови в "П. Шляху".

Порядок дня у таборах

Таборовики вставали о год. 6.30. О годині 7.45 кожного дня сурмила сурма до молитви. Всі табори пластових уладів у той час були готові до молитви і денного наказу. Проводили день згідно з наказом. О годині 10.30 була нічна тиша. На молитву знову сурмила сурма. По нічній тиші найгаласливішими були "Бурлаки"... Їх приходив втихомирити сам комендант Зустрічі, — Ігор Король, член цього куреня. Обов'язки писаря виконував ст. пл. Тарас Лончина, Пб. З головного проводу подавали через голосники всі накази і повідомлення. Від них не було спокою. Часто голосники кликали: "Пл. сен. Осипа Стецурю прошу зголоситися до Про-о о о воду!"

Табір УПО-ів

Я мав змогу відвідати табори інших пластових уладів, що таборували на "Вовчій Тропі". Недалеко від табору сеньйорів на горі був приміщений табір юнаків. Тут був інший настрої, як у нас. Я бачив у часі денного наказу на збірці у довгих рядах немов військо з прапорами і старшиною у струнких ловах. Було їх 527 юнаків. Зайшов я сюди, шукаючи мого юнака Юрка Романишина. Я був кілька разів у цьому таборі, шукаючи за ним. Комендант не міг знайти його в картотеці. Нарешті я знайшов мою "любуб-згубу". Він з іншими пластунами у час дозвілля грав у шахи. Я ревізитував його, бо він перший і єдиний з денверців відшукав мене і зголосився у першому дні.

Пластунку Ніну Івашко я відшукав у неділю у людській гушавині недалеко Червоного будинку на оселі, стежка біля якого була місцем "променади" під час ЮМПЗ. Старшого пластуну Ігоря Фіглюса я часто зустрічав. Бідна його сестричка Дада захворіла в дорозі. Лежала в лікарні у Вашингтоні. Вона прибула на "Вовчу Тропу" під кінець ЮМПЗ.

У таборі УСП-ів

Поза малим озерцем, у західній частині оселі розташувався табір старших пластунів. Коли я відвідував його, мала відбуватися нарада ст. пластунів з головою ГПБ — пл. сен. Василем Палієнком. Не всі вони були зацікавлені цими сходинками. Деякі сиділи здалека біля шатер. Бунчужний табору ходив від одного шатра до другого і вигукував: "Неу, Савуекс! Come on guys". Так зверталися вони до канадських пластунів.

Багато пластунів не мали одностроїв, деякі ходили в джінсах... Табір старших пластунів робив враження окремої республіки. Нараховував 240 учасників. Старші пластуні мали також свого пса...

У таборі УПН

Моїм бажанням було побачити, як таборують новачата. Мене тягнула якась сила до цього табору. Не привіз я своїх новачат на Зустріч, хотілося побачити "чужих" новачат з інших станиць. Табір цей мав ряд будинків, що в ньому таборували новачата. Було їх на Зустрічі 104, з того 44 новачки. Між ними не було новачат з нашої станиці.

На стійці стояли малі новачата. Біля купелевих заведе-
нь стояв пузатий жовтодзюб і не допускав нікого до гаря-
чих купелів, до яких збігалось багато пластунів з інших уладів.

Не мали ці малі юні орлята ні шатер, ні прапорів...
Мали дах над головою, так як мої новачата у таборі в Денвері,
і гарячу воду. Недалеко від їх будинків були купальні басей-
ни. Харчувалися вони в кухні, у пластовій їдальні, так як
старі діти... пластові сеньйори.

Не раз з усмішкою я прислухався, як новацтво бажало
собі "смачного!" та викрикували тонкими голосочками "дя-
куємо!" після того, як з'їли сніданок, обід чи вечерю. Ці
усміхнені личка малят нагадували мені лица моїх новачат
у нашому таборі. Це ті зовнішні форми пластового життя,
що нас об'єднують.

У таборі юначок і старших пластунок

Високо нагорі в південній частині оселі примістився
табір пластунок юначок. У цьому таборі був зразковий поряд-
док. На мій запит у проводі табору, чи можу бачити Ніну
Івашко, комендантка відразу знайшла її карточку в картотеці,
сказала, до якого куреня вона належить, де її шатро. Вона
завела мене до шатра Ніни. Порадила нам говорити поза
табором, щоб не перешкоджати дівчатам — вони часто пере-
дягаються...

Мені видається, що це був найкраще zorganizований
табір на Зустрічі. Було юначок у ньому 663, але дисципліною
він перевищав усі табори на ЮМПЗ-72.

Радісно було дивитися, як ці гарні, усміхнені дівчатка
маршували згори вділ з піснею на устах або як відбивали
кроками під ритмічний свист свистка впорядниць. Юначки
були всюди: на Мазепинській площі, на спортовім майдані, на
тереновій у лісі, у гарних барвистих одягах в часі дефіляд,
що тягнулися довгим шнурком, у їх чудових одягах під час
мистецької програми та на святковій ватрі.

Табір старших пластунок нічим не різнився від табору
юначок, хіба тільки тим, що їх було на Зустрічі на половину
менше, всього 335.

Загальний опис таборів

"Вовча Тропа" — це гарний кусник української землі
в США. Кліматичні умовини у цій частині американської зем-

лі жахливі. Вологість тут страшна, докучала всім учасникам,
зокрема відчували її ті, які приїхали із Заходу.

Кожний табір мав свого коменданта і булаву. Комен-
дант мав телефонічну сполуку з головним проводом. За ви-
нятком новацтва, всі пластові улади таборували під шатрами.
Юнацтво і старше пластунство самі собі варили їсти. Вони
бунтувалися, що замало дістають харчів, що замало було в
програмі зустрічів з дівчатами...

При кожному таборі побудовані були на військовий лад
туалети. До кожного табору допроваджені були водопроводи
з водою до пиття та миття. Постачання води та санітарні спо-
руди були Ахіллевою п'ятою на ЮМПЗ-1972 р. Були випадки,
що таборовики забрали воду на пиття, а тоді не було води
до миття і навпаки. Юнаки приходили по воду до сеньйор-
ського табору. Подумати тільки, що упродовж 9 днів мало
хто міг добре вимитися чи викупатися.

Мені здається, що організаційна комісія Зустрічі не по-
думала про всі можливі санітарні заходи для такої численної
зустрічі пластової молоді. Зрештою, вони не передбачили, що
на Зустріч в останніх днях раптом прибуло близько 4 тисячі
учасників і гостей. Не диво, що "Лис Микита" собі зробив
жарт із Зустрічі: "Пласт улаштовує що десять літ зустрічі на
те, щоб пластуни один тиждень не могли митися"...

На ЮМПЗ-72 була дуже добра медична опіка. В одно-
днівці був надрукований жарт: "Серед лікарів на "Вовчій
Тропі" було щонайменше три психіатри. Керівником служби
здоров'я був д-р Олег Волянський (психіатр)... і один ветери-
нар... на всякий випадок..."

*Високі культурні досягнення можливі тільки при непер-
ервності традицій. Нічого не втратити, усе складати — шар за
шаром. Тільки так виростає власна органічна духовність. Її не
збудувати за п'ятирізку...*

*Ті космагани, що з ризиком для життя будували церкву
і возили дзвони, добре відчували, що церква — то не просто
церква. За церквою стояла нація, духовність — усе те, без зого
людина стає робогою худобою. Тоді ж не бракувало хитрих
демагогів, які переконували, що «істинна віра» віджила свій вік.*

Валентин Мороз: Хроніка опору

Виховні справи юнацтва

Мирослав Раковський

ПРОБЛЕМА ВИШКОЛУ ПЛАСТОВИХ ПРОВІДНИКІВ У США

Недостача вишколених та досвідчених пластових провідників, перш усього юнацьких упорядників, є, як відомо, хронічним явищем у нашому Пласті на нових місцях поселення.

У 1955 році на 3. Крайовому Пластовому З'їзді уступаючий голова КПС підкреслив: «Ми цих виховників маємо так жахливо мало, що в деяких осередках робота вже зовсім рветься... проблема достатньої кількості кваліфікованих виховників є питанням «бути або не бути» Пласту у США».

У 1971 році, себто 16 років пізніше, на 10 Крайовому Пластовому З'їзді у звіті голови Виховного Сектора стверджено: «Ціла виховна дія терпить через брак вишколених виховників».

Значить, ситуація була і є погана, і треба робити все, що в наших силах, щоб вона покращалася.

Щоб вишколити пластових провідників, треба, очевидно, проводити вишколи. Евідентно під цю пору найпотрібніші є вишколи основні, на впорядників або, за термінологією кадрів пластових виховників, на 2-ий ступінь КПВ, та вишколи на таборових провідників. На терені США протягом останніх 10 років набрали права громадянства такі два роди вишколів:

1. табір-вишкіл на 2-ий ступінь КПВ,

2. міжкрайові вишколи таборових провідників УПО: Лісова Школа та Школа Булавних.

Оба роди вишколів замітні тим, що їхніми учасниками є виключно молодь у віці від 16 до приблизно 20 років. Для старших віком членів УСП, для сеньйорів та для членів Пласт-приятю, які хотіли б втягнутися у виховну працю — ніяких вишколів немає. А зрілих віком виховників треба, і то дуже треба, тим більше, що молоді випускники попередньо згаданих

двох родів вишколів назагал не є ідеальним елементом для постійної виховної праці: вони часто міняють місце осідку з огляду на студії чи нове місце праці, вони одружуються та зникають, буває, з пластового горизонту на довші роки, доки не виростять своїх власних новаків.

Якраз ці останні міркування спонукали співпрацівників Лісової Школи зайнятися випрацюванням стандартного типу вишколу для дорослих.

ГПБулава на своєму засіданні 5 січня 1970 доручила реалізацію такого вишколу пл. сен. М. Раковському, який почав підготовляти програму та збирати потрібні матеріяли. Пл. сен. Т. Дурбак став координатором програми, а згодом погодився бути комендантом першого вишколу; пл. сен. Ю. Крижановський та пл. сен. В. Палієнко допомогли багато своїми заувагами та сугестіями. У висліді, по трьох роках підготовки та досвіду, є готовий до використання комплект матеріялів (близько 120 сторін машинопису) для стандартного вишколу дорослих як юнацьких упорядників, який уповні покриває вимоги на 2-гий ступінь КПВ, згідно з усе ще обов'язуючим прайвильником КПВ із 1955 року.

Перший вишкіл за скриптом відбувся в рамках Реферату Вишколу КПС США в Ньюарку від 14 квітня до 9 червня 1971. Із зголошених 18 кандидатів покінчило цей вишкіл 12 осіб; учасники і провід курсу були задоволені з перебігу вишколу.

У теперішньому оформленні вишкіл складається з 5-ох вечірніх семінарів, кожний по 2 і пів години, раз на тиждень, однієї одноденної прогулянки та одного дводенного таборування з нічлігом.

Вишкіл охоплює у великій мірі фактичну дію юнацького куреня; учасники вишколу діють як члени юнацьких гуртків, виконуючи функції гурткових діловодів, реалізуючи вимоги пластових проб і т. п., і в цей спосіб дістають багато практичного знання у можливо сконденсованій формі. Вишкіл наголошує зокрема занедбану в нас есенціональну ділянку зайнять у природі.

Досвід першого вишколу довів правильність підходу американського скавтіngu: вишколи для дорослих треба проводити не центрально, а льокально, бо навіть зі сусіднього Нью-Йорку майже ніхто не приїхав на вишкіл до Ньюарку.

Щоб почати реалізацію льокальних вишколів на 2-гий ступінь КПВ, референтка вишколу УПЮ, пл. сен. Христя Навроцька, влаштувала «методичний семінар» для майбутніх організаторів таких вишколів у поодиноких станицях. «Методичний семінар» підготували та провели пл. сен. Тарас Дурбак (провідник семінара) і пл. сен. М. Раковський у двох частинах: перша частина відбулася в Нью-Йорку 30 вересня і 1 жовтня 1972, друга на Вовчій Тропі 14 і 15 жовтня 1972.

У «методичному семінарі» взяли участь члени КПВ з таких станиць: Вашингтон, Гартфорд, Дітройт, Йонкерс, Нью-арк, Нью-Гейвен, Нью-Йорк, Філадельфія, Чікаго.

На «методичному семінарі» учасники ознайомилися з методами організації та проведення стандартного вишколу як у домі, так і серед природи. Учасники одержали деякі відбитки скрипту; цілість скрипту вони одержать тоді, коли їхня станиця зголосить готовість провести вишкіл та пред'явить Рефератові Вишколу УПЮ склад провону вишколу до апробати.

Тепер слово за станицями. Майбутнє покаже, наскільки ідея відбувати льокальні вишколи впала на пригожий ґрунт, а точніше: наскільки пластові провідники, які взяли участь у «методичному семінарі», намагатимуться зреалізувати справу льокальних вишколів у своїх станицях. Де тільки такі заходи почнуться, ініціатори цього задуму готові допомогти всіма доступними їм засобами в реалізації льокальних вишколів на 2-гий ступінь КПВ.

ЛІТНІ КУРСИ З УКРАЇНОЗНАВСТВА В ГАРВАРДІ

з ділянок літератури, історії та мови корисні спеціально

1) для студентів, які спеціалізуються в ділянках славістики і словознавства,

2) для студентів, які цікавляться історією, політичними науками, літературою, економікою та іншими ділянками гуманістичних і суспільних наук,

Рівень курсів виключно академічний. У Кембріджі й Бостоні та в околиці безліч можливостей на різні наукові, культурні й товариські заняття. Українська група в Гарварді може під час літа дуже багато скористати сама і спопуляризувати українську культуру цікавими викладачами, вечірками й товариськими зустрічами з іншонаціональними студентами.

Тоня Горохович

РОЛЯ ЕМОЦІЙ У РОЗВИТКУ ОСОБОВОСТІ

Виховання чи самовиховання — це складні психічні процеси, у яких співдіють розум, емоції та воля. Розум, емоції та воля одне без одного немислимі. Різняться вони тільки своїм спрямуванням. Процес мислення спрямований на щось об'єктивне, на зовнішній світ. Тому його позитивною ознакою є об'єктивність. Емоції, навпаки, мають суто суб'єктивний характер. Коли хтось у своїх міркуваннях підлягає впливові почуттів, кажемо, що та людина мислить суб'єктивно. Воля спрямована на активність. Зусиллям волі можемо контролювати наші почуття, направляти дію в бажаному напрямі. Отже здібності людини розвиваються як єдиний психічний процес — мислення спрямовує людину до об'єктивної дійсності, почуття оцінюють її щодо нашого «я», а воля переробляє її відповідно до наших потреб.

Усі ці елементи духовості людини нам, виховникам, треба мати на увазі у праці з дітьми та молоддю. Не засвоюють діти пластової ідеології, закону, не розумітимуть доцільності цілого пластового вишколу, якщо не будуть мати радості з «життя у Пласті», коли не зуміють скупчити свої волі для виконання всіх конкретних завдань на сходинах, у таборі чи дома. Теоретичне засвоєння пластового знання потрібне для скріплення інтелекту, для розвитку кмітливості, народження переконання, а згодом для плекання світосприймання, тобто комплексу ідей, принципів, узагальнюючих істин, які складаються на духове життя. Одночасне пізнання серцем і розумом — це винятково складна, тонка виховна праця. Адже нам добре відомі ситуації, коли вихованки багато знають, мають добру пам'ять і легко засвоюють знання, але їх серце байдуже до того, що вони сприйняли розумом, бо ідея, моральна наука залишилася поза їхньою особистістю. Тож завдання виховника, його особлива, незвичайно складна функція — це дістатися до всіх елементів духовості вихованків. Треба, щоб вони не тільки розуміли істину, але глибоко її переживали, жили з нею і змагалися за здійснення її в житті. Ми наведемо кілька прикладів на те, як треба виховувати емоції, щоб вони сприяли розвиткові особовості.

Культура емоцій — передумова успішного виховання

Почуття є найглибшою сферою особистого духового світу. Коли мова про розквіт людської особовости, а це мета пластового виховання, то він можливий тільки при високій культурі емоцій. Без їх культури неможливо виховати моральности. Всі лиха серед молоді випливають з убогости й примітивности почуттів. Юнаки, які не зацікавлені слухати розповіді про героїв, які байдужі до зла, які нищать пластове майно, не шанують чужої власности, яким чужа естетика, норми пристойности — вони тупі почуттями, а через це їх моральний розвиток припізнений, у них нема добрих звичок, вони не мають вироблених поглядів на життя. Їхні почуття не виростили на шляхетній, багатій у високі ідеї емоційній базі. Такі діти не переживають ні справжніх радостей, ні горя чи невдач. Вони поверхові — глибше переживають звичайно дрібні невдачі, наприклад, брак грошей на ще одну сукенку, а пониження їхньої національної гідности часто для них маловажне.

Культура емоцій починається з розвитку культури відчуттів, сприймань. Усяка майстерність — рук чи інтелекту — потребує вправ органів відчуття — зору та слуху. Діти тоді мають ширший і глибший діапазон емоцій, коли вони емоційно переживають навколишній світ. Звертання уваги на красу природи — це переживання повноти духової насолоди, збагачення себе джерелами цієї насолоди.

Спостерігаючи природу, підлітки вглиблюються в суть таких явищ у житті, як Божа всемогучість, безконечність вселенної, різноманітність життя, його відновлення та завмирання тощо. Божу всемогучість помітять діти тоді, коли переживуть красу погідного весняного ранку на лузі, у лісі, де буде змога побачити, як усе живе пробуджується із зимового сну до нового життя. Безмежність вселенної схвилює дитвору тоді, коли покажемо їй зоряне небо, сидячи на розлогій поляні. Різноманітність життя підлітки спостережуть тоді, коли, вдихаючи весняний легіт весняного ранку, приглядатимуться сходячому сонцю, як воно наливає життям кожну рослину та інші живі істоти на землі. Ось крізь льодову кору пробиваються підсніжки, крізь торішнє листя в лісі вилазять нові незчисленні гатунки рослин, зеленіє трава, розквітають квіти, дерева розкривають листки.

Проте, перебування серед природи і насолода її красою можливі тоді, коли у вихованка є інтимний зв'язок із нею. То-

му так важливо мати певні вироблені форми близького співжиття з природою. Садження пам'ятних деревець з нагоди важливішої події у житті роя, гуртка, куренів, роїв чи станиць, плекання і обсервування рослин у кімнатах, кутики природи в окремих роїв, таборовиків, грядочки квітів біля хати — все це впливає на виховання почуттів. Хай би була в Оленки її улюблена верба, у Миколи молоденький дуб, що його він посадив з нагоди свого переходу до юнацтва, у Христини пасіка на дідовій фармі, а в Ігоря улюблений залив на березі річки чи озера.

Крім зорових відчуттів, багато радості діти можуть сприймати із слухових переливів музики в природі: хлюпіт хвилі, тремтіння гнучких гілок, шелест трави, спів пташок. Переживаючи радість естетичної насолоди, підліткам самим хочеться бути гарнішими, досконалішими. Це саме і є школою для відчуттів. Вона формує і культивує духовий світ підлітків. Особливо корисні такі вправи відчуттів таким дітям, які з різних причин байдужі на красу, яких душі черстві. Вмілий підхід виховника відкриє і для них джерело естетичних переживань.

Але красу зустрічаємо не тільки в природі. Її багато у мистецтві, що є твором людей: картини, квітники, скульптури, архітектура, музика, спів, балет, театр, поезія — словом усе, що зветься мистецтвом, всяка краса ушляхетнює людину.

Та є ще один засіб виховання, завдяки якому можна вишляхетити найкращі духові стосунки між виховником та новачком чи юнаком. Цей засіб необхідний, він і кожному доступний. Ним є наше могутнє слово.

Словом сягаємо до джерел думки, через нього дістаємося до душі вихованків. Ним подаємо істини, ідеї, поняття, ним ведемо своїх вихованків у світ краси думки, музики слова, ним розкриваємо духову красу людей, ним ми можемо заставити підлітків переживати красу ідеї, людських вчинків, цілого життя. Але щоб це було можливим, треба вишляхетити чутливість до слова, до всіх його відтінків, емоційних барв, гри, ритму, вагомости слова. У зв'язку з цим кладемо такий великий натиск на вмілість виховника розповідати, володіти досконало мовою, щоб могли захоплювати вихованків емоційно-естетичними відтінками слова, передавати всі його нюанси. Як розвивати цю чутливість до слова у вихованків? Розповідаючи на сходинах після доброї підготовки, співаючи пісні, здобуваючи вмілості

зв'язані з культурою слова (вмілості читача, журналіста, співака, декляматора тощо), вивчаючи поезії, улаштовуючи конкурси «молодого пера», т. зв. «орликіяди», що так успішно діють серед юнацтва у США та Австралії, улаштовуючи вечори «живого слова», драматичні вистави та вкінці поважно вивчаючи мову у школі. (Учасники та комісія у групі конкурсу «живого слова» на ЮМПЗ-1972 у Іст Четгем ніколи не забудуть тих зворушливих моментів, коли юначки, змагаючись у рецитованні поезій, викликували у присутніх такі сильні емоції, що провідникові конкурсу треба було подбати про добрий запас «клінексів».)

Але культура емоцій сягає у життя вихованків куди далі і глибше. Це цілий і дуже скомплікований світ. Згадаймо ж хоча найважливіші струмені, якими пливають емоції до сердець наших вихованків.

Виховання потреби боротися із злом

Одне з найважливіших завдань морального виховання — це утвердити у вихованків гуманність, чутливість на добро, відразу до себелюбства, жорстокости, підлабузництва. Починаємо від формування поглядів і переконань при нагоді дискусії над гутіркою, виставою, фільмом чи будь-яким матеріалом, у якому виступає проблема якоїсь моральної вартости. Усвідомлюємо юнаків, що їхнє щастя залежить від набагато складніших потреб, ніж достаток у їхній родині чи їхній особистий успіх. Ми живемо у спільноті. Не можемо бажати для себе того, що шкодить іншим, і не все, чого нам забагається, можливо здобути. Треба міряти свої вчинки, чи ми ними не завдаємо горя іншим. Юнаків треба навчити норм поведінки — дома, в дорозі, у школі. Знання цих норм скріплює їхні духові сили, дає їм певність, а одночасно, наклонюючи їх до норм цієї поведінки, даємо їм основи громадського виховання. Вміти керувати своїми бажаннями, набути звичку доброї поведінки — це відкрити в собі джерело відповідальности, тієї людської якости, без якої не може бути поваги людини до людини. Все благородне в людині починається від почуття відповідальности перед самим собою, ближніми, суспільством. Проблема дисципліни юнацтва під час зайнять — це також і те, що вихованки не вміють керувати своїми бажаннями, що в них брак культури емоцій.

Елементарна гуманність є тоді, коли людина відчуває вдячність за те, що вона користується здобутками і працею інших людей. Діти за це повинні платити пошаною старших, вони повинні знати, що для їх перебування в домівці чи в таборі працювало багато людей. За це треба платити добром. Коли така настанова буде в дитинстві, юнак вже не зможе жити в лінощах, неробстві, безідейності. Пустота душі викорінюється чуйністю до людей, до слабших і беззахисних, вчинками, що одухотворені шляхетною думкою. Душу підлітка калічить байдужість і безкарність. Коли хтось нічого не робить, щоб перемагало добро, той є галапасом; такі люди не можуть бути виховниками.

Виховники завжди повинні мати повно ідей, що доброго можуть зробити юнаки: прикрасити домівку, вислати допомогу потребуючим, взяти участь у публічній збірці на потреби спільноти, відвідати хворих, улаштувати ярмарок на збірку фондів для доброї справи тощо. Дбайливість про природу — це також плекання культури емоцій. Дитина, що дбає про птахів у морозі, плекає дерева і квітки, не виросте тупою, жорстокою людиною.

Активна участь юнацтва у боротьбі за перемогу добра і краси в їхньому оточенні дає їм глибоке джерело радості. У житті гуртка є багато нагод для переживань радості успіху. Виховники повинні опікуватися кожним проявом успіхів своїх вихованків. Похвалами за добрі вчинки треба скріплювати їхній емоційний зв'язок з даною справою, а дискусіями на ідеологічні теми збагатити мислення. Юнаки часто ототожнюють себе з позитивним персонажем із літературного твору, стають однодумцями чи противниками якоїсь проблеми, що їх живо цікавить у дискусії. Все це сприяє розвиткові позитивних емоцій, а з тим і особовости вихованків.

Дещо про взаємини виховника з вихованками

Культура емоцій, а з тим і моралі та інтелекту можлива тоді у пластовому гуртку, курені та в кожному середовищі, коли будуть на певній висоті взаємини поміж старшими, які ведуть дану частину чи з'єднання їх, а зокрема коли буде культура цих взаємин поміж виховниками та молоддю. Кожний вихованок повинен бути для старших особовістю гідною пошани. Найперша ознака культурних взаємин — це взаємна пошана.

Там, де буде пошана, настане довір'я. Вихованки будуть відчувати, що виховники бачать у них не тільки сьгоднішніх дітей, але завтрішніх дорослих. Дитина не відкриває своєї душі для виховника, якщо вона не відчус у його словах живого втілення тих духових сил, які ми хочемо плекати у вихованків, якщо вони не відчують нашого бажання завжди бути їм помічними, готовими стати разом з ними до боротьби із злом.

Треба устійнити з дітьми найважливіші моральні звички та послідовно їх плекати. Цими моральними звичками є в першу чергу правдомовність, співчуття, готовість допомогти ближньому, працьовитість, відвага признатись до провини тощо. Виховання цих звичок не вимагає якихось специфічних метод. Виплекує їх особистий приклад виховника, усвідомлювання краси таких вчинків та доцільне сприяння емоційному переживанню радості з того, що вихованки виявили свою свобідну волю і що сумлінно поборювали ті перешкоди, які стояли на шляху до вияву даної моральної поведінки.

Виховання не може зводитись до наказів і бездумного сліпого послуху. Вихованок має відчувати, що без його волі моральна поведінка неможлива, вона не залежить від самого тільки наказу старших. Уникати кар. Голос власної совісти важить куди більше у вихованні, чим кара, бо «покараний не має мук совісти» — каже Достоевський. Наказувати — це однозначне із нищенням нагод і спроможности вихованків емоційно виховуватися. Не треба на кожному кроці підкреслювати: «Будьте такими, станете важливими...» Не докучаймо дітям тим, щоб їх постійно порівнювати: «Один чудовий, а другий ні до чого». У цьому криється велика небезпека розчарування, непевности своїх сил, замкнення в собі. Молодь не любить дидактизму, моралізування, вона зневажає наші намагання наводити паралелі поміж добрими і злими дітьми.

Не можна присікатися до дрібниць — робити цілу подію з того, що новак підставив ногу, засміявся під час збірки. І крий Боже, не чіпляймо патріотизму до дрібниць, мовляв, «який з тебе українець, коли ти такий..., таке зробив». Така поведінка виховника стає могилою національного виховання.

Усі виховні намагання виховника повинні постійно мати на увазі емоційну базу своїх вихованків, тобто їхні переживання, пов'язані із пластуванням. Коли вони пізнають тексти пластового гимну, обіту та закону, поруч із тим треба їм дати на-

году пережити успіх, який указував би, що вони є «цвітом України», що докладають цеглинку на будову шляхів, якими «до щастя Вітчизну свою поведуть», ставши дорослими; вказівки щодо пластового закону хай не залишаються тільки на папері, але віддзеркалюються в особистій діяльності та в житті кожного юнака. У взаєминах виховника з підлітками повинно віддзеркалюватись особливо тепле, розумне, вимогливе, але приязне відношення. Майстерність виховування найкраще пізнати по тому, що даний пластовий гурток, курінь внутрішньо об'єднаний взаємним довір'ям, високими почуттями до тих ідеалів, які є основою моралі та українського національного виховання.

**
*

Використані джерела:

- В. А. Сухомлинський: Серце віддаю дітям, В-во «Радянська Школа», Київ, 1972, друге видання.
Г. Ващенко: Виховання волі і характеру, В-во СУМ, Лондон, 1952.
В. А. Сухомлинський: Народження громадянина, «Радянська Школа», Київ, 1970.

ПЕРША СТУДІЯ ПРО ЖИТТЯ І ТВОРЧІСТЬ ВАСИЛЯ СТЕФАНИКА АНГЛІЙСЬКОЮ МОВОЮ вийшла друком в січні цього року. Автором її є проф. Данило Струк з Торонтонського університету. У праці є спроба пов'язати творчість цього великого українського письменника з літературними течіями світового письменства. У праці подано також переклади кращих новел Стефаніка та наукову бібліографію.

Сподіваємось, що пластуство привітає появу цієї праці та підтримає заходи Українського Академічного Видавництва, спопуляризує книгу, познайомлюючи чужинецький світ із кращими здобутками української культури і науки.

Назва книжки: Struk Danylo. A study of Vasyl' Stefanyk. The Pain at the Heart of Existence. With Foreword by George S. N. Luckyj. Littleton, Colorado, Ukrainian Academic Press, 1973.

Замовлення висилати на адресу:

Ukrainian Academic Press, P.O. Box 263, Littleton, Colorado 80120, USA

Ціна: \$8.50.

ВИХОВНІ СПРАВИ НА VI ЗБОРІ КУПО ЗБІР КОНФЕРЕНЦІЇ УКРАЇНСЬКИХ ПЛАСТОВИХ ОРГАНІЗАЦІЙ

З початком вересня цього року, в місті Дітроїті в США, відбується VI-ий Збір Конференції Українських Пластових Організацій (КУПО). Цей Збір є важливою подією в пластовому житті, бо від рішень, прийнятих на ньому, залежатиме дальша діяльність не лиш центрального пластового проводу, але й Пласту загалом.

Кожний пластун і пластунка, які склали 3-тню юнацьку пробу, чи принайменше до неї підготовлялися, повинні знати про побудову Українського Пласту та його головного проводу. На ділі виховницям і виховникам, які безпосередньо не виконували діловодство у крайових чи головному проводах, рідко, якщо взагалі, доводиться мати безпосереднє відношення до КУПО, її Збору чи її виконавчого органу — Головної Пластової Булави (ГПБ). У висліді наша познайомленість з цими установами часто присипана пилом часу, хоч напевно майже всі виховники здають собі справу з їх важливості. Тому, на передодні VI Збору КУПО було б добре відсвіжити своє знання про ці центральні пластові установи й приглянутися ближче Зборові КУПО — зокрема тій його частині, яка найбільше безпосередньо стосується виховників і виховниць, а саме, З'їздів керівних ядер юнацьких та новацьких кадр виховників — “Скобиного Круга” і “Орлиного Круга”.

КОНФЕРЕНЦІЯ УКРАЇНСЬКИХ ПЛАСТОВИХ ОРГАНІЗАЦІЙ

Коли вся Україна опинилася під комуністичним режимом, Український Пласт, який зродився і виріс на Західних Землях України, перекоринився у країні поселення української діаспори. Від початку 50-их років пластові організації діють в Австралії, Аргентині, Великобританії, США, Канаді та Німеччині. У всіх цих країнах пластові організації заснували пластуні і пластунки, які ще недавно спільно пластовали на Рідних Землях чи в повосенних таборах біженців у Німеччині та Австрії. Тому й не диво, що в кожній країні, де почала діяти пластова організація, вона діє на тих самих засадах, з тими самими ідеалами, методами й метою, якими відзначався Пласт на Рідних Землях. Проте, вже від самого початку між пластовими організаціями в різних країнах заіснували деякі різниці. Кожна з них діє на підставі власного статуту, і навіть назви пластових організацій не є однакові. Для прикладу, в Канаді вживається назви “Пласт — Організація Української Молоді”, в Німеччині “Союз Українських Пластунів”, а на фірмовому папері Крайової Пластової Старшини у Великобританії видніє заголовок “Пласт — КВМ”. Напевно небагато таких між нами, хто знає, що означають ці літери, що їх вживають наші друзі і подруги з Великобританії.

Очевидно, це не надто суттєві різниці, але вони не єдині, і всі ми були б дещо здивовані різницями, коли б взялися порівнювати статuti чи практику діяння пластових організацій в поодиноких країнах.

Основники Пласту в різних краях від самого початку розуміли потребу збереження ідейної єдності та усторової подібності Пласту, де б він не діяв. З цією метою на з'їзді представників пластових організацій повище вичислених країв, який відбувся в містечку Ніягара Фаллс в Канаді 1954 р., створено Конференцію Українських Пластових Організацій, і схвалено Статут КУПО. В статуті визначено мету Конференції, завдання Пласту, подробиці про членство та Збори КУПО, про контрольні та виконавчі органи КУПО — Головну Пластову Раду (ГПР) і Головну Пластову Булаву (ГПБ) та інші справи.

Від того часу Статут КУПО перейшов деякі зміни. Найновіший і обов'язуючий текст було об'явлено в “офіційні” ГПБ, “Пластові Вісті” (Рік 25, ч. 1/71 — 35) з 1 травня 1971 р. Проте, цей вісник, в якому появляються всі офіційні об'яви головного пластового проводу (включно з усіма новими чи зміненими приписами й правильниками), рідко коли попадає до рук рядових виховників. Тому Статут КУПО був передрукований теж у “Пластовому Шляху” (ч. 3.4 (26-27) 1970). Якщо у вас ні одного, ні другого немає, то найбільш доступне місце, де можна знайти опис КУПО та центрального пластового проводу (хоч цей опис дещо перестарілий і не вповні актуальний) це посібник “Життя в Пласті” (друге, доповнене видання з 1961 р., ст. 464). Було б добре, щоб Кадра Виховників у кожному осередку присвятила окремі сходи черговому Зборові КУПО й зокрема вашої участі, як членів КПБ, у нім.

VI ЗБІР КОНФЕРЕНЦІЇ УКРАЇНСЬКИХ ПЛАСТОВИХ ОРГАНІЗАЦІЙ

Збори КУПО відбуваються що три роки. Останній, V-ий Збір відбувся восени 1970 р. в Торонті, Канада. На цей раз Збір намічено на час від 1-го до 3-го вересня включно, в місті Дітроїті в США. До компетенції Зборів належать такі справи, як приймання звітів з діяльності Головної Пластової Булави та вибирання нового верховного пластового проводу (ГПР і ГПБ), схвалювання напрямних діяльності для крайових пластових старшин і вирішування всіх засадничих справ, які мають вплив на втримання ідейної єдності та організаційної подібності Пласту у всіх країнах. Статут КУПО до таких засадничих справ включає пластову ідеологію (визначену в текстах пластового приречення, закону, у гербові, гаслі та гимні), пластову самовиховну методу (гурткову систему проб та життя в природі) та навіть приписи про відзнаки, знамена і прапори, постанови про членство у Пласті та його поділ на вікові групи й пластове назовництво. Ніяка крайова пластова організація не може самочинно впровадити жодних змін у цих засадничих справах. Програма VI Збору КУПО включатиме точки, які стосуються всіх вищеподаних компетенцій Збору КУПО та багато інших справ. Повна Програма Збору КУПО подана на іншому місці в цьому журналі.

Участь з правом голосу у Зборі КУПО можуть брати лиш умандатовані представники членських організацій КУПО. Це включає, від кож-

ної країни, по 7 членів КПС, по одному членові КПП та по одному представникові від кожних 250 членів, визначених згідно із статутом кожної країни. Очевидно, інші члени Пласту можуть брати участь у Зборі КУПО як гості, без права голосу.

З'їзди "СКОБИНОГО КРУГА" І "ОРЛИНОГО КРУГА"

Для членів Кадри Пластових Виховників і Виховниць мабуть найважливішою справою у зв'язку із VI Збором КУПО — це відправи керівних членів Кадр Юнацьких та Новацьких Виховників — "Скобиного" та "Орлиного Кругів". Ці з'єднання, це згуртування діючих виховників і виховниць з вищими кваліфікаціями, окремо по лінії УПЮ і УПН, які мають за завдання керувати всією виховною діяльністю в УПЮ і УПН. Подробиці про завдання та устрій цих керівних ядер юнацьких та новацьких кадр, подані в новому Правильнику Кадри Пластових Виховників і Виховниць, мова про нього на дальших сторінках цього журналу. Щодо З'їздів цих установ, то цьому присвячена окрема інформативна стаття теж у цьому числі журналу.

З'їзди "Скобиного Круга" і "Орлиного Круга" відбудуться в час Збору КУПО, щоб уможливити якнайбільшій кількості виховників і виховниць взяти участь в одному і другому. Це не значить, що лиш умандатовані делегати на Збір КУПО можуть чи повинні брати участь в З'їзді "Скобиного Круга" чи "Орлиного Круга". Навпаки, всі виховники і виховниці, які відповідають передумовам членства в цих з'єднаннях і котрі мають можливість прибути до Дітройту на З'їзд, повинні необхідно в ньому взяти участь. Одночасно вони могли б взяти участь і у Зборі КУПО (чи то з правом голосу, чи без) і тим-то збільшити звичайно непропорційно малу участь членів Кадри Пластових Виховників і Виховниць у цьому найголовнішому із пластових Зборів.

Пл. сен. Ю. Даревич
Керівник Виховної Діяльності ГПБ

З'їзд "СКОБИНОГО КРУГА"

В час VI-го Збору КУПО, в неділю, 2 вересня 1973 р., в місті Дітройті в США відбудеться З'їзд "Скобиного Круга" — керівного ядра Кадри Юнацьких Виховників і Виховниць. Програма З'їзду включатиме наступне:

- відкриття, вибір президії та прийняття порядку нарад
- реферування змін у вимогах юнацьких проб і дискусія
- схвалення (внутрішнього) Правильника "Скобиного Круга"
- схвалення виховних резолюцій з ділянки УПЮ
- вибір головного проводу "Скобиного Круга"
- різне і закриття.

Новий правильник Кадри Пластових Виховників і Виховниць встановляє, що членами Скобиного Круга (з правом голосу на З'їзді) є всі діючі виховники і виховниці чи виховні діловоди Станичних, Крайових та Головної Старшини і їх співробітники та співробітниці, які відбули вишкіл зв'язкових. Це включає, окрім діючих впорядників і впорядниць та зв'язкових, теж і наступних діючих діловодів: кошових, станичних та інших виховних діловодів станиць, крайових комендантів та референтів УПЮ і їх співробітників, голів КПСтаршин та виховних діловодів ГПБ і їх співробітників. Очевидно, діловоди, яких компетенції сягають поза УПЮ (напр., кошові, станичні, голови КПС і т. п.), можуть бути членами "Скобиного Круга", якщо лише їх вишкіл і попередня виховна праця є по лінії УПЮ.

Передумовою членства, як вже сказано, є виконання виховного діловодства по лінії УПЮ і успішно відбутий вишкіл зв'язкових. Це включає, в першу чергу, діючих виховників УПЮ, які мають 3-ій ступінь КПВ (Юнацька Ланка) за сучасною схемою. Проте, в цьому допускається деякі виїмки: у З'їзді, з правом голосу, зможуть взяти участь теж колишні виховні діловоди КПСтаршин, якщо вони передали свої діловодства протягом 1973 р. Одночасно, у випадку діючих зв'язкових і інших діловодів (але не впорядників і впорядниць), які не мали змоги формально відбутися вишколу зв'язкових і здобути 3-ій ступінь КПВ за сучасною схемою, але своїм досвідом і кваліфікаціями рівняються цим вимогам, зможуть взяти участь у З'їзді "Скобиного Круга" з правом голосу, за згодою Головних Булавних УПЮ. Крайові Пластові Старшини відповідають за виготовлення списків тих виховних діловодів УПЮ, із свого терену, котрі мають право участі, з правом голосу, у З'їзді "Скобиного Круга". Ці списки, вивчені на окремих формулярах, мають бути вислані до Головних Булавних УПЮ, які є відповідальні за переведення З'їзду. Дальші інформації і матеріали зв'язані із З'їздом "Скобиного Круга" будуть вислані лиш особам, поданим на цих списках.

Уповноважені голосувати на З'їзді "Скобиного Круга" можуть передавати свій голос іншим таким керівним виховникам, якщо вони, через географічне віддалення чи інші важливі перешкоди, не можуть взяти участі у З'їзді. Учасники з терену Північної Америки можуть свій голос передавати лиш тоді, якщо постійно мешкають далше ніж 600 миль (1,000 км.) від Дітройту, або якщо вони перешкоджені з інших важливих причин. Жоден учасник чи учасниця з Північної Америки не може заступати більше як 5 голосів. Очевидно, виховники і виховниці, чи інші пластуни і пластунки, які не мають права голосу, можуть взяти участь у З'їзді "Скобиного Круга" як гості.

Згідно з дорученням ПКД та резолюціями попереднього Збору КУПО, Виховний Сектор ГПБ запроєктував деякі зміни у вимогах юнацьких проб. Про цю справу була давніше мова і звернення до всіх виховників і виховниць у журналі "В дорогу з юнацтвом..." і деякі виховники

та виховниці й члени УПЮ переслали свої думки про потрібні зміни до ГПВ. Головна Булавна Юначок, пл. сен. Д. Даревич, буде реферувати зміни у вимогах проб під час З'їзду, й там буде теж нагода їх про дискутувати.

Завдання і структура "Скобиного Круга" в загальному подана в новому правильнику КПП. Але, щоб це тіло функціонувало ефективно як справжнє керівне ядро Кадри Юнацьких Виховників і Виховниць, потрібно точніше визначити спосіб діяння, розподіл завдань, систему зв'язку і співпраці поміж членством, та багато інших справ. Все це буде нормоване внутрішнім правильником "Скобиного Круга". Проект такого правильника готує пл. сен. Х. Навроцька, колишній крайовий діловод юнацького вишколу в США. Він буде розісланий всім членам "Скобиного Круга" перед З'їздом. Думки і побажання на цю тему прошу вислати безпосередньо до подруги Христі на адресу:

C. Nawrocky, 89-22 Springfield Blvd., Queen's Village, N. Y. 11427, USA
Формальне схвалення цього правильника відбудеться під час З'їзду.

Одним із головних завдань З'їзду "Скобиного Круга" це виготовлення виховних резолюцій по лінії УПЮ. Ці резолюції будуть вказівками, за якими "Скобиний Круг" і ціла Кадра Юнацьких Виховників і Виховниць, й зокрема її головний та крайові проводи, попровадять свою діяльність. Резолюції прийняті на З'їзді "Скобиного Круга" будуть відтак представлені Зборові КУПО для схвалення. За підготовки цих резолюцій відповідає пл. сен. Петро Содоль, Крайовий Референт Юнаків у Німеччині. Йому слід слати проекти резолюцій на адресу:

P. R. Sodol, 851 Fuerth/Bay, Gerhart Hauptmann Str. 7/A-1, Germany

Пропонований новий Правильник Кадри Виховників і Виховниць визначує, що Головний З'їзд "Скобиного Круга" має вибрати провідника і заступницю (або навпаки) СК, які, якщо Збір КУПО прийме проєктовані зміни у Статуті КУПО, увійдуть до ГПВ як її повноправні члени і Головні Булавні УПЮ. Вони мають бути обрані з-поміж членів "Скобиного Круга", отже з-поміж осіб, які мають право голосу на З'їзді СК. Всі КПСтаршини, Номінаційна Комісія Збору КУПО, як теж сучасні Булавні УПЮ, мають право іменувати кандидатів на провідницю і заступника (чи навпаки) СК.

Дорогі Друзі і Подруги, юнацькі виховники і виховниці! Головною запорукою одности нашого Пласту, розкиненого по всіх закутинах української ділянки, це не так правильники і приписи, як тісний зв'язок поміж членством Кадри Виховників, а в першу чергу тих, які тримають в руках її керму. Минув той стан, за якого провідні члени пластових організацій у різних країнах особисто зналися із таборів у Підлютому й на Соколі в Карпатах, із спільного пластування на Закарпатті чи у повоєнній Німеччині, й тимто мають незаступимий зв'язок безпосередньої, особистої пластової дружби. Ми не можемо допустити до пірвання цих ниток, які лучать нас. Навпаки, ми мусимо створити середовище, яке

продовжувало б і скріплювало б цей зв'язок серед друзів і подруг молодшого покоління. Створення "Скобиного Круга" є саме намаганням у тому напрямі. Практика наступних років напевно вкаже на потребу змінити й поліпшити не одне із запроєктованої структури чи способу дії "Скобиного Круга". Та в міжчасі нашим завданням дати йому здоровий початок своїм зацікавленням та підтримкою його праці й участі у його З'їзді.

пл. сен. Д. Даревич-Гребля — Головна Булавна Юначок
пл. сен. Ю. Даревич-Чок — в.о. Головного Булавного Юнаків

ПОВІДОМЛЕННЯ

Оцим дозволяю собі повідомити Пластові Крайові і Станичні Старшини, Вп. Співробітників, як також Передплатників і Читачів пластових журналів "Готуйсь", "Юнак" і "Пластовий Шлях", що з днем 30 червня 1972 р. я перестав бути членом Редакційної Колегії "Юнака", з днем 31 грудня 1972 р. я перестав виконувати обов'язки головного адміністратора Видавництва пластових журналів при Головній Пластовій Булаві в Торонті, а від 12 травня ц. р. я перестав працювати у В-ві пластових журналів.

Усім тим, що впродовж моєї 10-річної праці у В-ві пластових журналів допомагали мені в розбудові цих журналів, які — на мою думку — являються найуспішнішим засобом пластової виховної дії, постійного взаємного зв'язку і інформації для наших по всьому вільному світі поселених пластових Подруг і Друзів, як також найповажнішим гарантом одности нашого Пласту, складаю на цьому місці мою найщирішу подяку.

Сан Павло, 21 березня 1973 р.

По змозі мого вміння і моїх спроможностей я старався під час моєї 10-річної праці у Видавництві пластових журналів робити все, що було в моїй силі, щоб наші пластові журнали якнайкраще розвивалися та якнайуспішніше виконували своє виховне завдання для добра нашого Пласту та нашого українського суспільства. Наскільки мені це вдалося, залишаю осудові нашого пластового загалу.

Торонто, 12 травня 1973 р.

Пл. сен. керівництва
ОМЕЛЯН ТАРНАВСЬКИЙ
Торонто, Канада

СПИСОК ЧЛЕНІВ ОП УПС У ТОРОНТІ,

що склали датки на пресфонд
пластових журналів на листу
пл. сен. Андрія Харака з на-
годи 60-річчя Пласту:
\$100.00

Ірина і Роман Вжесневські.
\$60.00

Володимир Соханівський.
по \$25.00

Ігор і Богдана Велигорські,
Андрій Харак.

по \$10.00

Ярослав Бабій, Ігор Бардин, Степанія Буцик, Ярослав Елій, Богдан Пендзей, Василь Радь, Ігор Старак, Василь Янішевський.

по \$5.00

Наталка Головата, Тоня Горохович, Анізія Жаровська, Марія Зелена, Марія Комісар, Дарія Кордюк, Іван Лецишин, Іван Манастирський, Володимир Мазяр, Євгенія Мельник, Олександр Підгородецький, Марія Щука, Оріся Си-

нишин, Іван Франів, Омелян Хабурський.

по \$2.00

Степан Генік-Березовський, Уляна Дичок, Олександр Марченко, Ярослава Мисаковець, Звенислава і Олексій Сагайдаківські, Ярослава Зорич.

по \$1.00

Максимець Василь, Мудрик Марія.

Разом \$374.00

**
*

ДАТКИ НА ПРЕСФОНД "ПЛАСТОВОГО ШЛЯХУ"

(від 11 березня до 31 травня ц. р.)

США:

\$250.00

Замість квітів на свіжу могилу св. п. пл. сен. дов. Дмитра Пілецького, великого приятеля та співробітника "Юнака", довголітнього станичного Пл. Станиці в Чикаго, склали друзі і приятелі на пресфонд "Пл. Шляху". Поіменний список проголошено в "Юнаку" ч. 5/73.

\$28.00

Пл. сен. Євген Кульчицький, Дітройт і пл. сен. Фалина Любінецька, Дітройт, — дохід з продажу книжки І. Коляски "Люк комрад" на пластовому з'їзді Америки на Союзівці.

по \$25.00

Замість квітів на могилу Мама, бл. п. Ксені з Ременьовських-Кос-

тюк — пл. сен. Іван і Софія Костюки, Денвер;

пл. сен. Олександр Черник, Бала-Синвид;

\$15.00

пл. сен. Ярослав Войнаровський, Чикаго;

по \$10.00

Із "Сіроманської вечірки", що відбулася в домі пл. сен. Любомира і Лариси Онишкевичів у Трентоні; пл. сен. Атанас Слюсарчук, Дітройт;

по \$8.00

пл. сен. Володимир Скоцень, Нью-Йорк, замість квітів на могилу св. п. пл. сен. Дмитра Пілецького з Чикаго; ст. пл. Юрій Тарасюк, Трентон; Пластова Станиця, Трентон;

\$7.00

ст. пл. Андрій Дурбак, Чикаго;

\$6.00

Олександр Луцький, Філадельфія;

по \$5.00

пл. сен. Фалина Любінецька, Дітройт; пл. сен. Ростислав Ратич, Едісон;

по \$4.00

пл. сен. Петро Рогатинський, Дітройт; пл. сен. Роман Вергун, Рочестер; пл. сен. Оріся Волчук, Лейквуд; пл. сен. Тарас Лиськевич, Чикаго; пл. сен. Євген Брожина, Вудрідж; пл. сен. Євген Титла, Гасбрук;

по \$3.00

пл. сен. Надя Німилевич, Філадельфія; пл. сен. Василь Шуя, Гаммонд; пл. сен. Стефанія Кочій, Чикаго; пл. сен. Антін Шутка, Гантінгтон Вудс; пл. сен. Віктор Яворський, Ньюарк; пл. сен. Ольга Осередчук, Елізабет; пл. сен. Юрій Ференцевич, Джерзі Сіті; пл. сен. Микола Ромах, Раннімід; пл. сен. Наталія Березовська, Нортбрідж;

\$2.50

пл. сен. Ігор Декайло, Флашінг;

по \$2.00

пл. сен. Лариса Музичка, Кентон; пл. сен. Василь Литвин, Чикаго; пл. сен. Галина Пісецька, Балтімор; пл. сен. Ярослав Оберішин, Джерзі Сіті; пл. сен. Андронік Копістянський, Юнійондейл; пл. сен. Василь Вергун, Скрентон; пл. сен. Софія Кульчицька, Чикаго; Ірина Іванишин, Клівленд;

\$1.50

пл. сен. Михайло Сосяк, Лейтем;

по \$1.00

пл. сен. Іван і Наталія Макаревичі, Нью-Йорк; пл. сен. Євген Людкевич, Монровія; пл. сен. Петро Пясецький, Йонкерс; пл. сен. Роман Міхняк, Клівленд.

КАНАДА:

\$10.00

пл. сен. Омелян Тарнавський, Торонто;

\$8.00

пл. сен. Іван і Юлія Войчипини, Оттава;

\$6.00

Осип Семотюк, Торонто;

по \$5.00

ст. пл. Роман Мельник, Монреаль; Софія Ващук, Торонто;

по \$4.00

пл. сен. Василь Янішевський, Торонто; пл. сен. Богдан Ковалюк, Монреаль; Архiepіскоп Андрій Метюк, Едмонтон; пл. сен. Лев і Оксана Винницькі, Торонто; ст. пл. Леонід Терпляк, Валлейфілд;

\$3.00

пл. сен. Юрій Бабій, Торонто;

по \$2.00

пл. сен. Василь Максимець, Торонто; пл. сен. Анізія Жаровська, Торонто; Василь Габрович, Гамільтон; Іван Стан, Вернон; пл. сен. Олена Маців, Монреаль; пл. сен. Ярема Келебай, Монреаль;

по \$1.00

пл. сен. Дарія Навроцька, Вінніпег; пл. сен. Андрій і Іванна, Качорі, Вінніпег; Іван Махно, Гамільтон; пл. сен. Софія Залозецька, Вінніпег;

ІНШІ КРАЇНИ

АВСТРАЛІЯ:

Члени Пластової Станиці Сідней:

по \$7.00

пл. сен. В. Спасивий, Гартсвілл;
пл. сен. Ю. Денисенко, Вест Пен-
нант Гіллс;

по \$2.80

пл. сен. В. Томашек, Дапто;
о. І. Шевців, Лідкомб;

по \$2.10

пл. сен. Ю. Соловій, Влектаві;
пл. сен. Ю. Масляк, Бірронг;

по \$1.40

пл. сен. В. Берегуляк, Ліверпул;
пл. сен. Ю. Суховерський, Пенріт;
пл. сен. В. Білинський, Грнейкр;
пл. сен. М. Вучацький, Педдінктон;
пл. сен. Ю. Шилкевич, Фейрі Ме-
дов;

по \$0.70

пл. сен. В. Шехович, Меррілянде;
пл. сен. Є. Барановський, Кіама;
пл. сен. Г. Дубик Стратфілд.

ВЕЛИКОБРИТАНІЯ:

\$2.42

пл. сен. Пеля Олесків, Лондон;

\$0.60

пл. сен. Роман Гринаш, Манче-
стер.

Від 11 березня до 31 травня ц. р.
склали на пресфонд "Пластового
Шляху":

із США 44 датки	\$487.00
з Канади 21 датків	73.00
із Австралії 14 датків	32.90
з Великобританії 2 датки	3.02
Разом 81 датків	\$595.92
У бюджеті на 1973 рік передбачено	\$2,000.00
У цьому році складено	\$ 873.11
Треба ще скласти	\$1,126.89

Ще сьогодні пришліть свій да-
ток на пресфонд "Пластового
Шляху", якщо Ви ще досі цього
не зробили!

Якщо Ви цього не зробите, то
хто має це зробити?

АДМІНІСТРАЦІЯ "ПЛАСТОВОГО ШЛЯХУ"

Замість квітів на свіжу могилу
нашої Найдорожчої
і Незабутньої Мами
бл. п.

КСЕНІ з РЕМЕНЬОСЬКИХ КОСТЮК

складаємо \$25.00 на пресовий фонд
"Пластового Шляху"
пл. сен. Іван і Софія КОСТЮКИ
Денвер, США

Замість квітів на могилу
св. п.

пл. сен. ДМИТРА ПЛЕЦЬКОГО
з Чикаго
складаю \$8.00 на пресовий фонд
"Пластового Шляху"
пл. сен. Володимир СКОЦЕНЬ
Нью-Йорк, США

Замість квітів на могилу
св. п.

пл. сен. ПЕТРА ШКУРАТА
з Торонта
склали на пресфонд "Юнака"
\$20.00 — пл. сен. Андрій Харак
\$20.00 — Стефанія і Остап
Романюки
\$15.00 — Галя і Михайло
Хлопецькі
\$15.00 — Дарія і Степан Голики
усі з Торонта

ОБОВ'ЯЗКОВО ДОПОМОЖІТЬ "ПЛАСТОВОМУ ШЛЯХОВІ"

Б Ю Л Е Т Е Н Ь

Головної Пластової Булави

Ч. 2

Торонто, Канада

1973

НОВООБРАНІ КРАЙОВІ ПЛАСТОВІ ПРОВІДИ:

США

Крайова Пластова Рада:

Голова — пл. сен. Зенон Корчин-
ський; члени: пл. сен. Ярослав
Бойдуник, пл. сен. Володимир Пи-
лишенко, інж. Роман Баранський,
пл. сен. Андрій Лемішка, пл. сен.
Віктор Яворський, ст. пл. Юрій
Карпинський, пл. сен. Сергій За-
поленко, пл. сен. Ярослав Падох;
заступники: пл. сен. Любомир
Онишкевич, ст. пл. Марія Білин-
ська.

Крайова Пластова Старшина:

Голова — пл. сен. Павло Доро-
жинський; 1. заст. гол.: голова
сект. зв'язку і орган. — пл. сен.
Осип Стецура, діловод Пластприя-
ту — п. Антін Тимкевич, діловод
організації — пл. сен. Ірина Куро-
вицька, діловод пластових видань
— ст. пл. Наталка Хитра, діл. зв.
з іншонац. скавтами — пл. сен.
Нестор Колцьо; 2. заст. гол. — го-
лова вих. сектора — пл. сен. Евста-
сія Гойдиш, край. коменд-ка п-ок
— пл. сен. Ірина Богачевська,
край. коменд-т п-ів — ст. пл. Юрій
Данилів, гол. кр. таборової комі-
сії — пл. сен. Ніна Самокіш, діл.
нов. вишк. — пл. сен. Теофіль Ста-
рух, діл. юнацьк. вишк. — пл. сен.
Галина Хамула, діл. тілоуходження
— ст. пл. Ігор Савчук; 3. заст.

гол. — голова сект. фін. і госп. —
пл. сен. Дмитро Косович, діл. член-
ських внесків — пл. сен. Мирон
Левицький, діловод майна — пл.
сен. Ростислав Мілянчик, діловод
господарства — ст. пл. Андрій Ко-
сович; сектор адміністрації і архі-
ву — генеральний секретар — пл.
сен. Тиміш Білостоцький, корespo-
нденційний секретар — ст. пл. Мар-
та Мандюк, протоколярний секре-
тар — ст. пл. Віра Семущак; го-
лова КВ УПС — пл. сен. Андро-
нік Копистянський, кр. референтка
УСП-ок — ст. пл. Адя Бойдуник,
кр. реф. УСП-ів — Олег Колодій.

ВЕЛИКОБРИТАНІЯ

Крайова Пластова Рада:

Голова — пл. сен. Я. Гаврих;
члени: пл. сен. М. Попович-Наза-
рук, ст. пл. І. Рій, пл. сен. О. Па-
ращак, пл. сен. Р. Паращак.

Крайова Пластова Старшина:

Голова — пл. сен. Ярослав Іва-
ницький; 1. заст. гол. і бул. пл-ів
— пл. сен. Іван Кулик, 2. заст. гол.
і бул. пл-ок — ст. пл. Мотря Вір-
чак, секретар — ст. пл. Люба Гор-
тинська, референт фінансів і ви-
дань — пл. сен. Роман Дубіль, гос-
подар — ст. пл. Ярослав Приту-
ляк, зв'язковий до ГВ УПС — пл.
сен. Ія Лагодинська, булавний
УСП-ів — ст. пл. Марко Іваниць-

кий, булавна УСП-ок — ст. пл. Марія Михалків, булавний УПН — пл. сен. Марія Вабич, референт Пластприяту — д-р О. Фундак.

АВСТРАЛІЯ

Крайова Пластова Рада:

Голова — пл. сен. Микола Осідач, член — пл. сен. Юрій Семків.

Крайова Пластова Старшина:

Голова — пл. сен. Юрій Овчаренко, кр. к-т пл-ів — пл. сен. Валентин Микитенко, кр. к-ка пл-ок — ст. пл. Оля Дудинська, писар — пл. сен. Надія Михайлишин, фінанс. госп. діловод — ст. пл. Га-

ля Покусай, референт зовн. зв'язків — ст. пл. Дзвінка Добрянська, діловод преси — п-і Віра Федевич, крайовий голова УПС — пл. сен. Анна Овчаренко.

6. Видавничі справи:

а) Стан довжників пластових журналів на 31 травня 1973 р. (список долучений).

б) пл. сен. Омелян Тарнавський відійшов із платної праці в адміністрації пластового видавництва з днем 11 травня 1973 р., але далі є членом редакційної колегії "Пластового Шляху".

1. Проголошення Зборів КУПО:

Головна Пластова Булава проголошує, що 6-ті Збори КУПО відбудуться 1-3 вересня 1973 р. в Дітройті, США.

2. Збори відбудуться під гаслом: "Зміцнення виховних кадрів — запорука росту Пласту".

3. Програма Зборів КУПО:

Субота, 1 вересня:

Год. 9:00 — реєстрація, відкриття, слово голови ГПВ, відзначення, вибір Президії, прийняття програми, читання та прийняття протоколу, вибір комісії: номінаційної, верифікаційної, бюджетової, статутної, резолюційної, відчитання привітів, звіт голови ГПВ, обідова перерва.

Год. 2:00 — Дискусія над звітами, звіт голови ГПР, звіт верифікаційно комісії, уділення абсолютної торії, праці комісій.

Год. 6:00 — Вечеря — зустріч із громадянством, слово Начально-го Пластуна.

Неділя, 2 вересня:

Год. 8:30—9:30 — Служби Божі, звіт статутної комісії, дискусія, прийняття змін статуту, правильників, Великі Ради Орлиного і Скобиного Кругів, підготовка виховних резолюцій, вишкіл і дошкіл — доповідь і дискусія.

Понеділок, 3 вересня:

Год. 9:00 — звіт номінаційної комісії та вибір нових органів КУПО, видавничий бюджет, звіт бюджетової комісії, звіт резолюційної комісії, слово новообраного голови ГПВ, закриття Зборів КУПО.

3. ГПВ повідомляє, що курінь УПС "Нові Обрії" зголосився до проведення реєстрації учасників Зборів КУПО.

4. Збори КУПО відбудуться в приміщенні готелю "Troy Hilton Inn", адреса: місцевість Troy (передмістя Дітройту) — перехрестя вулиць Maple Rd. & Stephenson Highway, телефон: (313) 583-9000. З леговища безплатний транспорт лімузиною готелю.

СТАН ЗАЛЕГЛИХ ПЕРЕДПЛАТ (на день 31. 5. 1973 р.)

КАНАДА

Назва станиці	"Готуйсь"	"Юнак"	"Пл. Шлях"	Разом
1. Едмонтон	110.00	202.80	177.50	490.30
2. Гамільтон	59.00	312.30	70.00	441.30
3. Монреаль	123.00	432.00	138.00	693.00
4. Оттава	46.00	120.00	89.00	255.00
5. Реджайна	17.00	89.00	18.00	124.00
6. Ст. Кетерінс	28.80	119.50	42.00	190.30
7. Сарнія	—	—	—	—
8. Саскатун	120.00	149.00	107.00	376.00
9. Торонто	363.00	2,517.95	840.00	3,720.95
10. Вінніпег	222.00	386.75	169.00	777.75
11. Різні	12.00	71.25	18.00	101.25
2Разом	1,100.80	4,400.55	1,668.50	7,169.85

США

1. Балтімор	18.00	89.50	60.00	167.50
2. Бінггемтон	—	84.00	34.00	118.00
3. Бостон	6.00	59.10	42.00	107.10
4. Бріджпорт	—	—	12.00	12.00
5. Боффало	6.60	7.50	12.60	26.70
6. Кентон	—	—	—	—
7. Честер	—	—	12.00	12.00
8. Чікаго	419.00	1,174.65	248.00	1,841.65
9. Клівленд	96.20	461.50	147.00	704.70
10. Коговз	—	188.50	71.00	259.50
11. Денвер	—	37.50	30.00	67.50
12. Дітройт	377.60	777.90	229.00	1,384.50
13. Елізабет	107.00	60.00	42.00	209.00
14. Гартфорд	24.00	159.00	66.00	249.00
15. Гемпстед	132.000	240.00	36.00	408.00
16. Джерзі Сіті	12.00	88.50	65.00	165.50
17. Кергонксон	6.00	29.50	22.80	58.30
18. Лорейн	—	—	6.00	6.00
19. Лос Анджелес	38.40	66.50	29.00	133.90
20. Міннеаполіс	—	89.50	35.00	124.50
21. Ньюарк	177.00	385.75	106.00	668.75
22. Нью-Брунсвік	12.00	77.75	18.00	107.75
23. Нью-Гейвен	—	22.50	15.00	37.50
24. Нью-Йорк	432.60	1,391.00	490.50	2,314.10
25. Пассейк	247.60	560.75	122.00	930.35